SALA DE LE
SALA DE LECTURE

Votăm pentru această lume nouă!

Proletari din toate țările, uniți-vă!

CRONICA

10
(475)

Săptămînal politic-social-cultural editat de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Iași, anul X nr. 10 (475), vineri 7 III 1975, 8 pagini 1 leu

Alegerile

Așadar, duminică vom fi în fața urnelor. Veștile sosite din toată țara vădesc de pe acum o atmosferă de efervescență pe care importantul act al votării o justifică întru totul.

Alegerile au loc numai după trei zile de la aniversarea celor treizeci de ani de la constituirea primului guvern revoluționar-democratic din istoria României, guvernul prezidat de eminentul bărbat de stat care a fost dr. Petru Groza. Este o apropiere menită să înlesnească adîncirea înțelegerii evenimentului pe care întreaga țară îl așteaptă acum cu legitimă încredere și mîndrie, ca o confirmare a unității și solidarității întregului popor român — „expresie a manifestării puterii unice și suverane a poporului, în frunte cu clasa muncitoare", așa cum se arată în legea electorală.

Să lăsăm măcar o clipă amintirile să-și țeasă mărturia ; amintirile, sau — pentru cei mai tineri — filele istoriei noastre contemporane. De la izbînda insurecției, din august 1944 și pînă la 6 martie, masele muncitoare au manifestat mereu, cu hotărîre și convingere, pentru înlăturarea piedicilor pe care cercuri interesate în apărarea pozițiilor industriașilor și moșierilor căutau să le pună în cale măsurilor de democratizare largă. Impresionante adunări populare, la care mulți dintre votanții de astăzi au și luat parte, acte de intervenție directă în scopul înlăturării elementelor compromise din aparatul de stat, de la conducerea județelor și comunelor, acțiuni solidare ale muncitorilor pentru ajutorarea și emanciparea țărănimii — toate se succedau într-un iureș pe care nici o măsură represivă nu l-a putut opri. Cererea instaurării unui guvern cu adevărat democratic, condus de dr. Petru Groza, devenise un viguros curent de opinie care a mobilizat masele.

Și de atunci, de la acel 6 martie, politica țării a apucat pe un alt făgaș. Caracteristica principală a noului moment al istoriei românești, elementul cel mai general care s-a impus atenției tuturor a fost reașezarea principială a obiectivelor vieții publice, însănătoșirea ei tre tată, prin combaterea intereselor egoiste, de profit, ale unor cercuri restrînse, și așezarea în centrul fiecărui act politic, în mod deschis și fără reticențe, a **intereselor clasei muncitoare și țărănimii muncitoare.** Cucerirea puterii politice de către forțele cu adevărat democratice, consfințită prin alegerile din noiembrie 1946, a condus la măsuri economice de excepțională importanță, precizînd drumul spre socialism al poporului român.

Alegerile de la 9 martie, din acest an, se săvîrșesc într-un climat cu totul schimbat. Față de „alegerile" prezidate de regimurile burgheze, consultarea corpului electoral în România socialistă a dobîndit **o semnificație morală** adîncă, pe deplin reliefată și evidentă mai ales în cursul actualei campanii electorale. Măsurile luate de Congresul al XI-lea al P.C.R. pentru perfecționarea democrației socialiste au condus la adoptarea noii legi electorale care asigură cadrul cel mai larg de manifestare a drepturilor civice, sub egida Frontului Unității Socialiste. Atmosfera vibrantă, sărbătorească, în care au decurs toate pregătirile pentru alegeri, manifestările multiple, fie cele cu caracter educativ, privind caracterele noii legi electorale, participarea tinerilor chemați prima dată la urne, fie cele cultural-artistice, acțiunile gospodărești, de întrecere între orașe și comune, efortul continuu, plin de avînt, pentru depășirea indicilor de plan în producția de bunuri, toate sînt elemente grăitoare care demonstrează forța morală a întregului nostru popor, liber și stăpîn pe soarta sa. Iată semnificația și suportul etic — element distinctiv și de maximă importanță — al alegerilor din 9 martie. Prin participarea tuturor sîntem chemați — așa cum glăsuiește Manifestul Frontului Unității Socialiste — să ne dovedim **„strîns uniți în jurul partidului, al Comitetului Central, al Secretarului General al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru înfăptuirea hotărîrilor adoptate la Congresul al XI-lea, înscriind astfel o nouă pagină glorioasă în istoria României".**

CRONICA

Conștiința operei de cultură

Trăim de cîteva săptămîni sub semnul unor ample retrospective : ce s-a realizat în anii noștri, cum a urcat națiunea socialistă într-un ritm rapid spre cotele înalte ale progresului. Fotografiile ziarelor ne aduc în față imagini superbe de adevărate mari metropole și care reprezintă fie orașele, micile orașe de provincie care pînă mai ieri își păstrau statutul material și moral de tîrguri, fie cartiere pe care era pusă parcă pe vecie pecetea insalubrității și a vetusteții. E adevărat, ceea ce s-a făcut, ceea ce este în curs de realizare poartă în toate planurile pecetea utilului, a lucrului menit să satisfacă în chip imediat cerințele de civilizație, bun trai și confort ale omului. Dar tot acest efort nu stă sub semnul efemerului, ci dimpotrivă al unei temeinicii evidente de la gîndul inițial pînă la împlinirea lui finală. Ceea ce se realizează pentru ziua de azi cuprinde ca o adevărată valoare intrinsecă noțiunea de durată, de permanență.

Acest sens al construcției care de altfel este al vieții noastre întregi trebuie deci să fie caracteristic tuturor domeniilor de activitate inclusiv al celor spirituale. Sensul duratei trebuie să-l avem în vedere și atunci cînd ne gîndim la ceea ce tipărim, jucăm pe scenele teatrelor sau interpretăm sub cupola sălilor de concert. Acest sens al duratei nu este și nu poate să fie sinonim cu spectaculosul, cu ceea ce este menit să epateze doar pentru o clipă sau cum se spune în limba poporului nostru „să ia ochii". Dimpotrivă, pledez aici pentru o concepție de perspectivă care să ducă la realizarea acelor monumente culturale apte să definească evoluția organică a spiritualității românești .Ele se realizează și în prezent și dacă m-aș gîndi numai la impresionantul corpus al literaturii române pe care-l reprezintă colecția „Scriitori români" sau, la marea operă de cultură pe care a întreprins-o „Biblioteca pentru toți", ambele tipărite de Editura Minerva, sau la „Biblioteca de artă", unul din faptele editoriale cele mai relevante ale ultimilor ani, ce apare sub egida Editurii Meridiane și am vedea că această **conștiință a operei de cultură** care se realizează pentru oamenii de azi și de aici dar se înscrie într-o perspectivă spirituală este mereu prezentă.

Dar o gîndire editorială nu se poate mărgini numai la perpetuarea unor succese, la reeditarea sau menținerea nivelului lor, ea trebuie să afle mereu noi surse de înnoire în această direcție, ea trebuie să caute în fiecare an acele momente care îi definesc această dorință de a construi lucrări monumentale, de referință, în paginile cărora se sintetizează nivelul unei culturi și sensurile dezvoltării ei. Am putea cita numeroase asemenea lucrări apărute, de la „Micul dicționar enciclopedic" pînă la „Atlasul geografic" de curînd tipărit.

Dar cultura noastră are astăzi maturitatea de a întreprinde și alte inițiative de anvergură. Să ne gîndim la manuscrisele eminesciene care vor trebui tipărite în așa fel încît ele să devină un bun public, un factor de educație estetică și patriotică, de valoare morală. A le pune la îndemîna tuturor și în primul rînd a tineretului ar însemna să facem pasul hotărîtor în a le considera nu numai un tezaur de laborator intim al unui genial scriitor ci o pildă vie de viață dăruită muncii, un exemplu de abnegație fără seamăn pentru zidirea unei opere, o emoționantă lecție de patriotism vibrant. După cum corpusul operei sadoveniene nu mai poate întîrzia, mai ales că nu peste mulți ani vom sărbători centenarul nașterii celui mai mare prozator al românilor : Mihail Sadoveanu. Ediția Sadoveanu este o ediție de interes național deoarece în paginile ei aflăm universul specific românesc în toate dimensiunile lui spirituale și morale. De aceea proiectarea și realizarea ei nu mai poate întîrzia.

Valeriu RAPEANU

(continuare în pag 7)

„Adeziune", desen de Dan HATMANU

Votăm!

Votăm pentru țară, pentru izbînda noastră deplină
Pe-acest pămînt unde de-a pururi vom ști
Că venim din lumină să stăm drepți în lumină —
Votăm deci în numele a tot ce sîntem și vom fi.

O, e atîta bucurie în nervura pămîntului
Cînd ne cinstește cu grîne și flori,
Ci să ne fie veșnic fapta pe măsura cuvîntului —
Gest pentru care vieții însăși sîntem datori.

Votăm pentru credința în noi — înalt legămînt
De-a fi prin noi stăpîni în cetate,
De-a înnobila acest pămînt — etern și sfînt,
Ființa lui, în suveranitate.

Votăm crezînd în puterea noastră deplină
În țara asta unde liberi de-a pururi vom ști
Că istoria înseamnă să stăm drepți în lumină :
Români ! e rațiunea noastră de a fi.

Vasile CONSTANTINESCU

ION CHIRIAC

Nopţi cu Ştefan cel Mare

AI. ANDRIESCU

Urmînd îndemnuri care porneau din programul „Daciei literare", reluate cu insistenţă, sub diferite forme, şi de publicaţiile ulterioare, folosind modelele înaintaşilor şi sursele de informare noi, mai bogate, care se creaseră între timp, prin publicarea cronicilor şi a altor documente, poeţi ca Dimitrie Bolintineanu şi Vasile Alecsandri au consolidat legenda şi balada istorică în poezia românească din secolul al XIX-lea. Această activitate, cu primele rezultate notabile în prima jumătate a secolului trecut, s-a prelungit, prin Alecsandri mai ales, mult în cea de a doua jumătate. Poemele lui Ion Chiriac din culegerea **Nopţi cu Ştefan cel Mare**, Editura **Junimea**, 1974, fac să ne întrebăm astăzi, la mai bine de o sută de ani de la apariţia **Legendelor noi, cu note din cronicile românilor**, tipărite de Bolintineanu în 1862, şi a volumului al III-lea din **Opere complete**, 1875, de Vasile Alecsandri, în care sînt cuprinse cele mai cunoscute din legendele sale istorice, ce loc mai poate ocupa acest gen poetic, de evidentă inspiraţie romantică ,în poezia modernă ?

Similitudinile dintre creaţiile autorilor care versificau, în secolul al XIX-lea ,legendele culese de Neculce în **O samă de cuvinte** şi poeziile recente ale lui Ion Chiriac nu sînt deloc întîmplătoare. Autorul **Nopţilor cu Ştefan cel Mare mărturiseşte, de** mai multă vreme, printre poeţii tineri, clare preferinţe care-l anexează, peste libertăţile formale, unei poezii mai curînd de sorginte tradiţionalistă. Şi nu există vreo astfel de direcţie care să nu împrumute o rază din crezul şi fervoarea patriotică a generaţiei **Daciei literare.** Trebuie să adăugăm îndată, pentru a risipi orice confuzie, că Ion Chiriac nu încearcă să reînvie legenda istorică în formele, astăzi perimate, stabilite de Bolintineanu şi Alecsandri. Istoria este pentru Ion Chiriac mai ales o sursă principală de unde îşi culege simbolurile cele mai frecvente. Elementele narative oferite de cronicile citite cu atenţie de poet se topesc în trăiri personale. Se ajunge, în felul acesta, la dizolvarea totală a epicului în stări lirice, ceea ce nu se întîmplase în scrierile din secolul trecut la care ne-am referit. Identificarea dintre poet şi eroii trecutului se realizează, aşadar, cu totul diferit în volumul **Nopţi cu Ştefan cel Mare.** Istoria mitică, aşa cum o consemnează legendele ţării, în care este vorba despre descălecare, despre faptele lui Ştefan cel Mare, Bogdan sau Petru Rareş, traversează şi răscoleşte un univers subiectiv şi fabulos. Scriitorii secolului al XIX-lea nu erau detaşaţi de istorie, pe care încercau s-o nareze obiectiv, în episoadele ei legendare. Poetul modern şi-o anexează în aşa măsură ca pe-o experienţă interioară proprie, încît punctul de plecare istoric se pierde sau, cel mult, rămîne în fundal.

Vasile Alecsandri apare cu totul desprins de faptele legendare pe care le include în poezia **Dragoş**, ciclul **Mărgăritărele** (1852—1862). Singurul lui scop, cum declară într-o notă explicativă, este acela de a comunica, în formă versificată, „tradiţia poporală" cu privire la vînătoarea legendară care-l aduce pe Dragoş din Maramureş în Moldova, unde rămîne, robit de frumuseţea locurilor. Contaminarea legendei istorice cu alegoria vînătorii din oraţiile de nuntă este cît se poate de evidentă la Vasile Alecsandri, care aduce, în finalul poemei, şi un element nou faţă de fondul legendar-folcloric : aluzia la dobîndirea independenţei ţării. Întîlnim această vînătoare legendară, într-o contaminare la fel de evidentă cu alegoria cunoscută din oraţiile de nuntă, şi în poema **Descălecare :** „Zorilor, surorilor, / Femei fără iubiţi ori bărbaţi, / Muierilor, / Iată, e clipa să vă logodiţi / Şi ceasul să vă măritaţi ; / Laptele în sînii voştri îşi rumeneşte picăturile / Ca fructele în florile merilor. / Domnul nostru împărat / Plecînd la vînătoare / Descalecă acum în altă ţară, / Coborînd pe rîul de aer al unei Moldove / Care-l va duce din lumea aceasta afară. / Urme de căprioară cu aripi la picioare / A zărit pe stropii acestei vieţi ca nisipul, / Ori poate de păsări ce nu mai zboară, / Ca mergînd după ele / Prin aer să vă descopere chipul". Se observă de îndată că lui Ion Chiriac îi serveşte tot acest nucleu narativ, dezvoltat cu cîteva elemente din basmele populare, pentru a ne plasa mai curînd în ţesătura de semnificaţii tragice a **Mioriţei :** contopirea cosmică înseamnă „descălecarea" în eternitate. Faptul istoric a devenit un simbol care se încarcă de semnificaţii surprinzătoare. În **Visul lui Ştefan cel Mare**, Vasile Alecsandri nu face altceva decît să versifice, cu înfloriturile de rigoare, cea de a noua legendă — visul şi înscăunarea lui Petru Rareş — din **O samă de cuvinte.** Poema lui Ion Chiriac **Intoarcere în ţară** reconstituie drumul mitic al „voievodului tînăr, cititor de stele", care urcă cu convoiul de „căruţe de Ibrăila" din bălţile Dunării pe Siret în sus, pentru a „aduce-n ţară carul, ca un ceas de bun augur". Fără să mai fie un decalc după letopiseţ, această **Intoarcere în ţară** repune în discuţie un întreg destin istoric, simbolizat de tînărul voievod din rănile căruia urmează să se ivească „ora / Cînd orice strop al bucuriei noastre / Va suna-n miezul timpului din jur".

Să facem cîteva raportări şi la legendele lui Bolintineanu sau la alte surse. În **Daniel Sihastru,** poetul muntean, cum a procedat şi în alte cazuri, îl urmează foarte îndeaproape pe Ion Neculce. Momentele naraţiunii şi chiar frînturile de dialog sînt scoase întocmai din **O samă de cuvinte.** Sihastrul din legenda istorică îl tentează şi pe Ion Chiriac într-o poezie intitulată la fel. Poetul deplasează cu totul accentul de la episodul povestit de Neculce, redus la o singură frază, în care se face aluzie la întîlnirea dintre Ştefan cel Mare şi Daniil Sihastru, pentru a stărui asupra „miezului pietrei", bătrînul pustnic, simbol al înţelepciunii care călăuzeşte „destinul neamului" şi învaţă ce-i dragostea şi dăruirea : „Pietrei acesteia i-a trebuit un miez / După cum miezului ce i s-a dăruit i-a trebuit o asemenea coajă / Rare sunt vremurile / Cînd cei care trebuie se întîlnesc / Brumă de sînge acoperă totul / Cristalizată pe orice fir / Ca soarele apelor ce astfel urmăreşte s-arate / Ce-i dragostea". La fel de adînc prelucrează Ion Chiriac legenda istorică şi în **Arhitectură.** Săgeata lui Ştefan cel Mare, care căuta altar de mănăstire, se opreşte pe umărul unei femei şi zidirea se face în suflet. Amănuntele cunoscute ale legendei sînt modificate pînă la deplina lor transformare într-un simbol care vorbeşte de perenitatea spiritualităţii naţionale : „Există în Moldova şi o aşa biserică / Cu o singură turlă / Şi nu cu icoane / Ci cu ochi zugrăvită / Pe dinafară de jur-împrejur / Nu cu cruce pe vîrf / Ci cu suflet românesc / Prelungit din fiu în fiu / Şi-ntr-o asemenea biserică / Respir şi eu". Grigore Ureche, care nu-l priveşte deloc cu simpatie pe Ion Vodă, fapt ce-i va atrage cronicarului aspre cuvinte de mustrare din partea lui Hasdeu, descrie totuşi cu obiectivitate şi cu lux de amănunte bătălia epică şi disperată de la Roşcani, în care ostaşii voievodului au avut de înfruntat, timp de trei zile, nu numai armata turcă şi trădarea, dar şi mînia naturii, pentru că „mare nevoie era de apă". Încrîncenarea naturii care l-a impresionat pe cronicar pentru că sporea tragismul situaţiei celor încercuiţi („au dat o ploaie mare, de li s-au muiat praful", urmată de trei zile de arşiţă : „Văzînd Ion Vodă că flămînzesc şi mor de sete") capătă o frumoasă amendare poetică în versurile lui Ion Chiriac din **Roua :** „Şi dacă blestemată-i apa / Ce curge-n ceruri fără vad / Sfîntă e roua ce-mi atinge pleoapa / Cînd de-ntrebări eu sînt împresurat / Şi trece prima zi şi-a doua / Şi-a treia dar nu pier / Fiindcă la mine vine roua . . ." Roua, elementul fragil („ea, cea în aparenţă pieritoare") devine simbolul biruinţei împotriva propriilor noastre slăbiciuni, deschizînd noi înţelesuri sacrificiului pentru o mare credinţă.

Ion Chiriac dovedeşte în volumul **Nopţi cu Ştefan cel Mare** o notabilă capacitate de a crea, în marginea legendelor istorice şi a folclorului, propriile sale mituri. Această atitudine îl alătură de poeţi ca Ion Gheorghe sau Ioan Alexandru, marcînd, într-un front poetic tot mai consolidat, o veneraţie evidentă pentru înaintaşii care au descoperit această mare sursă de poezie în secolul trecut, dar şi progresele mari în asimilarea şi restituirea ei în albia unui lirism adîncit.

Legenda noastră

Editura **Albatros** a publicat o antologie mai puţin obisnuită : **Legenda noastră** (Inscripţii pe coloana fără de sfîrşit a ţării, antologie de Fănuş Băileşteanu, cuvînt înainte de Zoe Dumitrescu-Buşulenga) care ne introduce printr-o cuprinzătoare metaforă-sinteză în istoria românească a începuturilor. E o antologie care respectă un adevăr aparţinînd lui Mihai Ralea : „Definiţia unei naţiuni se face prin scriitorii ei". Legenda noastră este, nici vorbă, o deschidere spre arhetipuri, o imagine care ne vorbeşte în limbaj arhaic şi modern despre enorma vitalitate şi putere de creaţie a poporului român, despre valorile lui literare şi plastice, despre vîrsta memoriei conştiinţei daco-romane, fără să se cadă în ilustrativism. Legenda noastră vorbeşte despre existenţa românească văzută în cîteva momente fundamentale : naşterea, nunta. moartea, toate văzute în relaţie socială şi cosmică, toate înţelese ca fenomene ale unui ciclu deschis, ale unui popor pentru care istoria se confundă cu conştiinţa ei. Existenţa românească ca început se răsfrînge în mitologia românească : arhetipurile condiţionează o literatură, o vocaţie pentru etern, pentru o lume care şi-a păstrat în timp valorile, care a deschis istoriei naţionale un cod moral şi estetic de o valoare recunoscută. Legenda noastră este ecranul unde o existenţă românească arhaică şi modernă ne vorbeşte de fiinţa neamului, de ciclurile lui de constituire, de extraordinara lui putere de regenerare, adaptare şi continuitate, de spiritul nostru dacic, de tragicul românesc privit ca expresie directă a fondului nostru etnic.

Simbolul fecundităţii vieţii neîntrerupte este nunta. Antologia reţine texte din literatura populară, Dimitrie Cantemir, Mihai Eminescu, George Coşbuc, Ion Barbu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, V. Voiculescu, Magda Isanos, Vasile Nicolescu ş.a. reuşind să schiţeze un adevărat cod al ritualului. Simbolul nunţii, nunta propriu-zisă, devine o temă literară deosebit de productivă. Nunta în poezia lui Ion Barbu e un început de lume ; o fenomenologie a arhetipurilor ; nunta în poezia lui Vasile Nicolescu este o aşteptare şi un moment al iluminării (**Hotar**). Temă fundamentală a literaturii de totdeauna, nunta este imaginea concretă, durabilă, a dragostei, căci „fără de iubire / Se vestejeşte Timpul în noi ca floarea în glastră" (V. Voiculescu). Nunta la români este cea mai înaltă expresie a unei sensibilităţi şi de o tinereţe inepuizabilă. Ea ne reprezintă ca forţă morală, ca ritual străvechi. Prin nuntă se întemeiază o lume şi un univers românesc inconfundabil. Fenomen de mare înălţare sufletească şi de o extraordinară semnificaţie în sens ontologic, nunta este simbolul unui destin : al dacismului nostru în spaţiul carpato-dunărean, al sincronizării cu o civilizaţie superioară, traco-dacică. Nunta simbolizează în istoria naţională imensa noastră voinţă de a dura, de a fiinţa ca naţiune, de a ne opune efemerului. Provocînd să ia naştere o literatură, ca să-i concretizeze estetic formele de manifestare, climatul moral şi politic, nunta rămîne să ne convingă total de vechimea neamului românesc. Toţi scriitorii clasici au eternizat în opere nunta ca fenomen crucial în existenţa românească. O temă a existenţei devine o temă a literaturii naţionale. La fel naşterea. Poeţii au rememorat-o în versuri, romancierii sau povestitorii în pînzele lor epice. Copilul şi copilăria, mama şi tatăl, bunica şi bunicul devin personaje eterne ale unei lumi (Octavian Goga, George Coşbuc, Barbu Delavrancea, Şt. O. Iosif. Mihail Sadoveanu, Ion Barbu, Ana Blandiana, Mircea Sântimbreanu, D. R. Popescu, IonLăncrănjan, Fănuş Neagu ş.a.) care ia cunoştinţă de sine. Temele literaturii despre „părinţi şi copii" le descoperim şi la alte dimensiuni şi în alte culori, în pictură şi în sculptură. Copilăria (C. Brâncuşi, D. Paciurea), dragostea părintească (Romul Ladea), maternitatea (Camil Ressu) se răsfrîng într-o existenţă cu valoare de model.

Ideea de patrie, de neam, de ţară, de naţiune răspunde unui adînc şi limpede sentiment de permanenţă, de o excepţională solidaritate etnică şi estetică. Istoria îşi eternizează evenimentele pe măsură ce ele sînt condiţionate de o teribilă voinţă de a fi, de a crea şi de a rămîne. Poemul lui Adrian Păunescu : **Da, mai avem** e un manifest liric al unei istorii dramatice care şi-a devansat evenimentele.

Legenda noastră este „o istorie românească a arhetipurilor" (Zoe Dumitrescu-Buşulenga), o dovadă a tinereţii miturilor naţionale.

Zaharia SÂNGEORZAN

menţiuni critice

GRIGORE HAGIU: Zenit de anotimpuri

Cele trei părţi ale volumului : „duh de datină", „sîntem semintele", „primăvara zăpezii", disociază într-o succesiune de metafore sensurile plenare ale structurii materiei, în momentul simbolic al iniţierii în sfera elementelor primare ale acesteia. In acest univers contextual, iubirea şi obsesia temporalităţii devin coordonate care se dinamizează reciproc, susţinînd independenţa fizică a fluxului interior al poemelor, precum şi fuziunea afectivă cu spaţiul metaforic al propriului obiect de inspiraţie.

„Duh de datină" relevă esenţa dialectică a lucrurilor, cărora Grigore Hagiu le află efectul imortalizat într-un flash back asupra „prag"-ului „strălimpezit de ploi stelare", nopţii văzută în „bărăganele înalte", vislirii „prin boabele grîului / dincolo de galbena" lui, mătăsoasă piramidă. „apotează", „anotimp de dunăre", „vise-nvecinate", „inimă de basm", dezvăluie printr-un limbaj poetic bazat pe asociaţii neaşteptate nostalgia creată de limpezirea sentimentului plenitudinii cosmice, destinată să evidenţieze potenţialitatea formelor.

Necesitatea diferenţierii calitative a lucrurilor este realizată în „sîntem semintele", în sensul descifrării cauzalităţii devenirii. Iluzia penetraţiei în ansamblul formelor („marmora fierului", „lemn de viori", „de-aş fi fluviu", „mişcare-ncetinită", „reintrare-n durată") devine pretextul unei fabulaţii sensibile, printr-o suspendare simbolică în spaţiile parabolei şi metaforei.

„Primăvara zăpezii" decupează dimensiunile tentaţiei poetului de a face o incursiune în „noaptea blindei gravităţi", „în căutarea ierbii", „în miezul de nouri", şi totodată de a da identitate flexibilităţii stărilor şi ipostazelor versului său.

Mariana ZAVATI

ŞTEFAN STĂTESCU: Alergătorul

După un volum de versuri (**Corn de vînătoare**) apărut în 1968, care se resimţea pe de-o parte de lipsa unei unităţi, iar pe de alta de prea multe influenţe insuficient asimilate şi, poate chiar, de un limbaj poetic rudimentar — Ştefan Stătescu se prezintă în faţa cititorilor cu o nouă plachetă care marchează un salt valoric vizibil.

Exceptînd primele patru poezii care fac întru totul legătura dintre volumul de faţă şi cel precedent, ni s-au părut a fi remarcabile amplele poeme reunite sub titlul **False balade.** Influenţele de care aminteam în cazul primului volum sînt — de data aceasta — mult mai discret învăluite în propria expresie stilistică.

Un abur uşor melancolic, cu parfum de toamnă şi frunze nostalgice, pluteşte deasupra multora dintre poeziile lui Ştefan Stătescu. Falsele balade se află de fapt la graniţa dintre madrigal şi romanţă. In acest abur pluteşte obsedant culoarea galbenă, ce revine în foarte multe dintre „falsele balade". Flăcările sînt galbene, galben e rachiul, la fel şi decorul.

Poezia este domoală, „alunecoasă" / altă obsesie a poetului /, şi, faţă de notele de optimism uneori stridente din primul volum, întîlnim aici o iubire incertă, iluzorie (**Ora iertării**) şi **In deserto clamavi,** ce se pierde odată cu curgerea înceată a vremii, sau mai degrabă o iubire văzută undeva, în urmă, fără putinţă de reîntîlnire (**Balansoarul**). Notele mai grave ale claviaturii lui Ştefan Stătescu se fac auzite în meditaţiile pe seama trecerii în nefiinţă (**Malul, Oglinzile**).

Poeziile au şi un aer livresc. Se perindă prin poeme autori şi personaje bine cunoscute : Brahms, Edgar Poe, Hamlet, Yorick, Laerte, Călin, Peer Gynt, Solveig, Fedra, etc.

Excelent şi surprinzător pentru nota generală a întregului volum ni s-a părut poemul **Balada cărţilor de joc,** alegoric şi de un umor de factură inedită.

Anatol GHERMANSCHI

A. I. ZĂINESCU: Grădinile ascunse

O formă de realizare a poeziei, o posibilitate de transcendere a ei, este şi tehnica narativă, uşor diafanizată ; fără traiectorie, discursul liric se încheagă pe măsură ce obiectul poeziei dispare şi face loc jocului gratuit de imagini. **Grădinile ascunse,** în intenţia autorului se vor relevate de obiectele şi fiinţele care dau acestor spaţii prilej de existenţă, astfel, **Muntele, zebăda, mărul gutuiul, şarpele, colina,** etc. n-ar fi decît simple elemente de decor.

De remarcat în acest volum este tonul elegiac, intuirea unor coordonate ce însumează desăvîrşirea, găsirea unui loc geometric posibil desfăşurării lirismului, care de multe ori este suspendat în favoarea epicului, virtuţilor etice şi a sugestiilor : „De ce nici o durere în libertate, / La căderea florii în fruct, nici un semn ? / Oh, curgem către întîmplările mării şi creştem / Statornici către încercuirea din lemn". (**In gînd**). Esenţială este investirea efemerului cu semnele puterii, ale eternului în veşnica sa călătorie printre lucruri ; nostalgizarea atmosferei în care ele fiinţează ; e deajuns o „lacrimă de-acasă" şi totul ia forma unei tînguiri dureroase. Aici, graba poetului care, dominat de tehnica versului, face compromisuri. Aglomerarea imaginilor, suprapunerile nu au forţa necesară de a sublima, încît imaginile par forţate şi făcute, trădînd slăbiciuni versificatorului : „Avem doar douăzeci de ani şi i-am ucis, / Nu eu, ci cerul însuşi al secundei ce se-nchide / Iubeam o foarte tînără grădină-n vis, / Mereu pe ziduri, paznicii, clepsidre . . ." (**Reverie**).

După distincţia făcută de Adrian Păunescu, lirica lui A. I. Zăinescu este în stare „cronică" şi nu „acută", pînă acolo fiind necesare alte decantări şi renunţări ; volumul **Grădinile ascunse** pare să demonstreze acest lucru. Intîlnim în aceste spaţii nu numai virtualităţi lirice, ci şi mostre de poezie adevărată : „Preţul frunzei uscat ce ni se trimite / Şi-n care e-un roşu-ngheţ, / Intr-o coroană de lebede unde-şi clădeşte / Casa şi ne zideşte-n pereţi" (**Muntele**). A. I. Zăinescu frecventează un univers obişnuit elementar, şi pe care îl stăpîneşte din cînd în cînd, oferindu-ne „fructele" (grădinii) abia perceptibile în căderea lor „primordială".

Gheorghe SIMO

O pagină eroică de istorie contemporană: 6 Martie 1945

Epopeea unor vremuri de neuitat

Răsturnarea dictaturii militaro-fasciste, prin insurecția victorioasă din 23 August 1944, a dat o puternică lovitură întregii reacțiuni interne, orînduirii capitaliste în ansamblul său, a zdruncinat pozițiile claselor exploatatoare. Influența politică a partidelor burgheze a slăbit în mod considerabil.

Activitatea politică și lupta revoluționară a maselor populare s-a desfășurat în condiții noi, favorabile. A avut loc o schimbare substanțială în situația forțelor sociale și politice din țară, caracterizată prin creșterea furtunoasă a avîntului revoluționar al clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității și altor păturI de oameni ai muncii, odată cu slăbirea continuă a pozițiilor politice ale burgheziei și moșierimii.

Folosind libertățile democratice acordate prin lege, mase uriașe ale populației, sub conducerea partidului comunist s-au angajat în mari bătălii politice, economice și sociale pentru a se elibera de asuprire și exploatare, pentru înfăptuirea unui regim democratic care să satisfacă interesele lor vitale.

Lupta maselor populare pentru înfăptuirea sarcinilor naționale antifasciste, antifeudale și democratice era indisolubil legată de lupta pentru rezolvarea problemei puterii, pentru instaurarea unui guvern democratic.

Guvernele ce s-au succedat în perioada 23 August 1944 — 6 martie 1945 erau prin compoziție guverne cu majoritate burgheză, care se opuneau transformărilor imperios cerute de însăși evoluția procesului istoric. Consensul realizat în unele probleme nu a atenuat divergențele din guvern, dintre reprezentanții clasei muncitoare și cei ai burgheziei. Forțele reacționare, conservatorismul claselor exploatatoare se bizuiau pe pozițiile ce le dețineau în guvernele Sănătescu și Rădescu. În acest context apărea ca o necesitate istorică rezolvarea problemei puterii în acord deplin cu schimbările ce aveau loc în raportul politic al forțelor de clasă. În elaborarea de către Partidul Comunist Român, în noile condiții a strategiei și tacticii ce aveau ca obiectiv principal desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice și trecerea la revoluția socialistă, lupta pentru putere, desfășurată în perioada august 1944 — martie 1945, constituia o fază importantă a procesului cuceririi puterii de către clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea și masele largi populare.

Complexitatea sarcinilor a impus Partidului Comunist Român să desfășoare o vie și intensă activitate de organizare a maselor și mobilizare a lor la înfăptuirea obiectivelor majore ale revoluției pentru rezolvarea **de jos**, prin luptă revoluționară a problemei puterii. Conduse de partidul comunist, masele populare aflate într-o continuă și multilaterală ofensivă, au cucerit poziții însemnate în diferite verigi ale aparatului de stat. Astfel, dacă în toamna anului 1944, 30 de prefecturi din cele 58 existente erau în stăpînirea maselor, la începutul lunii martie 1945, numărul lor a ajuns la 52. Concomitent, masele populare au alungat primarii reacționari din marea majoritate a comunelor. În felul acesta, reacțiunea din guvern a fost lipsită **realmente** de controlul administrativ și politic asupra celei mai mari părți a țării, masele exercitîndu-și puterea prin intermediul instituțiilor care căpătau un nou conținut. „Sub conducerea partidului comunist — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — mase uriașe ale populației s-au angajat într-o luptă ascuțită împotriva reacțiunii, au alungat prefecții și primarii reacționari, au trecut la organizarea controlului muncitoresc în fabrici, la exproprierea moșierilor și împărțirea pămîntului la țărani, realizînd astfel în fapt reforma agrară, au participat la lupta pentru democratizarea vieții publice".

În bătălia pentru putere au fost create, din inițiativa P.C.R., diferite forme organizatorice prin care masele își exercitau **în fapt** puterea nouă, revoluționară. Astfel, **comitetele muncitorești** de întreprindere au desfășurat o largă activitate prin introducerea controlului muncitoresc asupra fabricilor, reprezentînd, în acest fel, o formă de manifestare a puterii clasei muncitoare. Organizarea, după exemplul clasei muncitoare, a **comitetelor țărănești**, care au preluat pe cale revoluționară atribuțiunile unor organe administrative și de stat, contribuind la înfăptuirea reformei agrare, a reprezentat nașterea unei noi puteri în lumea satelor.

Noua putere care se găsea și se consolida **de jos**, împotriva forțelor reacționare, își avea și baza sa social-politică. În lupta împotriva reacțiunii, pentru dezvoltarea democratică a țării, pentru pămînt, s-a închegat alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare.

Noua putere era sprijinită de forțele armate ale revoluției. Existența formațiunilor de luptă patriotice (care cuprindeau peste 70.000 de oameni înarmați) a fost un factor de primă însemnătate în dejucarea măsurilor represive ale reacțiunii și asigurarea dezvoltării luptei pentru un guvern democratic.

Un alt mijloc eficace de luptă pentru satisfacerea cerințelor revoluției l-au constituit grandioasele **manifestații populare**. În toamna anului 1944 și la începutul anului 1945, pe întreg cuprinsul țării, milioane de cetățeni cereau cu hotărîre instaurarea unui guvern democratic. Rolul deosebit al acestei forme de luptă consta în faptul că masele, devenite stăpîne pe stradă, își exercitau pe deplin puterea și își rezolvau revendicările proprii. Încercările reacțiunii de a stăvili această uriașă dezlănțuire a forțelor populare s-au soldat cu un eșec total. Masele au rămas pretutindeni stăpîne pe stradă.

La începutul anului 1945, în țară exista o situație care nu mai putea dăinui: **pe de o parte** majoritatea burgheză din guvern împreună cu alte forțe reacționare se pregătea să treacă la represiuni pentru a stăvili valul revoluționar, **pe de altă parte** în întreaga țară, masele populare își creaseră, sub conducerea Partidului Comunist Român, propria lor putere: în întreprinderi, **comitetele muncitorești**, în sate **comitetele țărănești**. Acestea, împreună cu **formațiunile de luptă patriotice** își făceau mereu simțită prezența, menită să împiedice acțiunile contrarevoluționare.

Sub presiunea valului revoluționar, la 28 februarie 1945, Rădescu, aflat în fruntea guvernului cu majoritatea burgheză, a fost obligat să demisioneze. După demisia lui, reacțiunea, coalizată în jurul monarhiei, a încercat să aducă la cîrma țării un guvern omogen reacționar. În fața acestor manevre, în întreaga țară s-a dezlănțuit un nou val de mitinguri și demonstrații prin care masele își exprimau hotărîrea fermă de a folosi orice mijloc pentru a instaura un guvern democratic. Mii de telegrame și moțiuni adresate regelui reflectau starea de spirit a maselor, combativitatea lor revoluționară. În zorii zilei de 6 martie 1945, sute de mii de cetățeni din Capitală și împrejurimi, adunați pe străzile orașului, într-o demonstrație fără precedent și protejați de formațiunile de luptă patriotice au impus regelui să accepte lista propusă de Consiliul F.N.D. În acest mod, prin forța maselor conduse de partid, a fost adus la conducere, la 6 Martie 1945, primul guvern revoluționar-democratic, din istoria României, în frunte cu eminentul om politic și de stat — dr. Petru Groza. **„Prin instaurarea acestui guvern,** subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, **procesul revoluționar din România a intrat într-o nouă etapă, al cărei obiectiv era încheierea procesului de desăvîrșire a revoluției burghezo-democratice, înfăptuirea unor transformări social-politice profunde în societatea românească".**

Instaurarea guvernului democratic, cucerire de mare însemnătate în procesul dezvoltării revoluției populare, a determinat succesiv schimbări esențiale în ceea ce privește caracterul, sarcinile și funcțiile statului. Cursul revoluției a intrat într-o nouă fază, în care oamenii muncii aveau să folosească puterea de stat pentru înfrîngerea definitivă a reacțiunii, pentru apărarea și dezvoltarea drepturilor și libertăților democratice, pentru înfăptuirea pînă la capăt a transformărilor economice și sociale cu caracter burghezo-democratic, pentru pregătirea condițiilor de trecere la etapa revoluției socialiste.

Aurel LOGHIN
A. KAREȚCHI

PLATFORMA-PROGRAM
A BLOCULUI PARTIDELOR DEMOCRATE

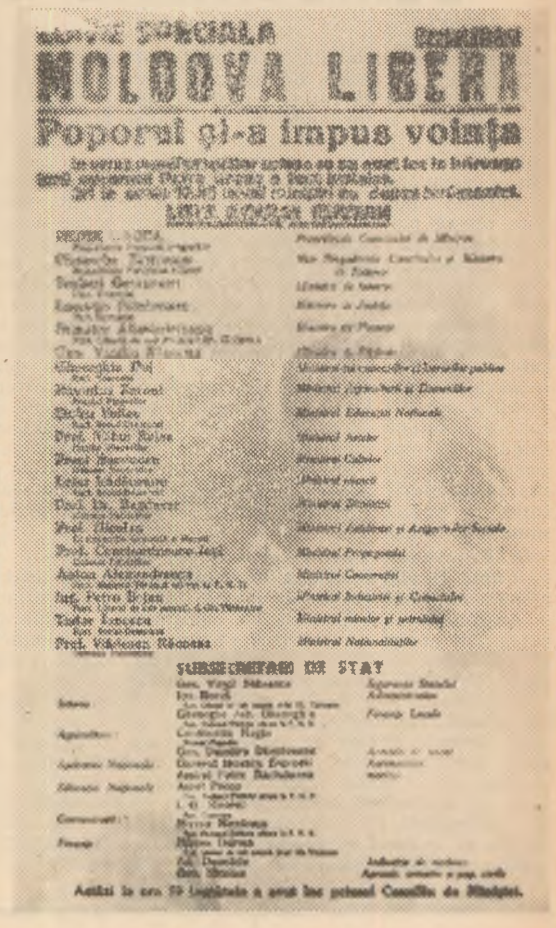
MOLDOVA LIBERĂ
Poporul și-a impus voința

6 Martie 1945 în documente

După înfăptuirea insurecției naționale antifasciste și antiimperialiste armate din August 1944, asistăm la creșterea vertiginoasă a avîntului revoluționar al maselor populare care doreau instaurarea unui guvern democratic. În acest sens, din septembrie 1944, Partidul Comunist a propus instaurarea unui guvern de concentrare democratică.

În urma presiunii maselor se constituie, la 4 noiembrie 1944, un nou guvern, condus tot de generalul C. Sănătescu și care va rezista pînă la 6 decembrie 1944, cînd îi ia locul generalul N. Rădescu. În această perioadă, Partidul Comunist a acordat toată atenția organizării maselor, îndeosebi sindicatelor. La Iași Comisia locală a sindicatelor unite, avînd ca președinte pe I. Niculi, se organiza, în septembrie 1944.

Necesitatea instaurării unui guvern democratic, fără participarea celor care se opuneau acțiunii de democratizare, a fost arătată de Partidul Român în **Programul de guvernare a Frontului Național Democrat**, program adoptat ulterior de Sindicate, de Frontul Plugarilor, Uniunea Patrioților, Partidul Social Democrat. Lupta maselor sub conducerea partidului a împiedecat împingerea țării într-un război civil. La sate, organizarea poliției rurale, care era, așa cum arată un document din 8 februarie 1945, **„o emanație a poporului și este ascultată și iubită de popor"**, ca fiind, se spune în continuare, **„un imperativ al timpurilor actuale"**, a dus la înfrîngerea acțiunilor provocatoare ale cercurilor reacționare.

O serie de demonstrații organizate în principalele orașe ale țării, printre care și Iașul, a contribuit și mai mult la adîncirea crizei politice a partidelor „istorice" și sub presiunea maselor, la 28 februarie 1945 guvernul Rădescu a fost silit să demisioneze, cu formarea noului guvern fiind însărcinat cunoscutul om de stat dr. Petru Groza. Ediția specială a ziarului ieșean „Moldova liberă", care a apărut cu acest prilej, anunța componența guvernului, din care făceau parte Lucrețiu Pătrășcanu, general Vasiliu Rășcanu, Gheorghe-Gheorghiu-Dej, Ștefan Voitec, prof. Mihai Ralea, prof. Constantinescu-Iași ș.a.

Una din acțiunile guvernului dr. Petru Groza, pe plan local, a fost constituirea comisiei politice județene, din care la Iași făcea parte C. Surugiu, din partea Comitetului județean Iași al P.C.R., Ion Niculi, Comisia locală a sindicatelor unite, Gh. Lemnaru, reprezentantul Frontului Plugarilor, la care au mai luat parte și reprezentanții P.S.D. și Uniunea Patrioților. Constituirea ei avea drept scop **„sprijinirea guvernului de largă concentrare democratică"**. De asemenea, la sate, o atenție deosebită a fost acordată consolidării reformei agrare. În mai 1945 Ministerul Agriculturii și Domeniilor, cerea imperios ca **„în toate comunele din țară să funcționeze Comitetele sătești pentru înfăptuirea reformei agrare"**. Cîteva luni mai tîrziu, la sfîrșitul lunii noiembrie 1945, se publica Hotărîrea Comitetului Central al Frontului Plugarilor, luată în Conferința din 20—25 noiembrie 1945, în care se spunea: **„Lupta sa — a Frontului Plugarilor — va fi dusă ca și pînă acum în alianță cu muncitorii și intelectualii, cele două forțe adevărate ale poporului"**, în continuare arătîndu-se că Frontul Plugarilor **„hotărăște să sprijine mai departe cu toate puterile sale, Guvernul de largă concentrare democratică dr. Petru Groza, singurul în măsură să lucreze cu succes pentru refacerea și propășirea țării".**

Unul din dezideratele categoric exprimate de masele populare la 6 Martie 1945 a fost purificarea aparatului de stat de toate elementele fasciste și antidemocratice. **„Aceasta** — se arată într-un document al vremii — **va constitui una din pietrele de bază ale actualului guvern de largă concentrare democratică".**

Instaurarea guvernului Dr. Petru Groza a însemnat un moment important în viața țării în lupta pentru obținerea puterii politice de către muncitorime și țărănime. La 8 februarie 1946, Primăria Iași anunța **„marca demonstrație care va avea loc în Piața Unirii cu ocazia recunoașterii de către marile puteri a guvernului de mare concentrare democratică dr. Petru Groza"**, iar Comisia Locală a Sindicatelor Unite din Iași prin președintele ei, Ion Niculi, informa asupra măsurilor luate de sindicatele ieșene pentru **„aniversarea unui an de cînd a venit la conducerea țării guvernul nostru democratic condus de dr. Petru Groza".**

În iulie 1946, cu ocazia publicării Platformei Program a Blocului Partidelor Democratice, se arăta: **„Partidele democrate care au alcătuit guvernul dr. Petru Groza — adus la cîrma țării prin voința liber exprimată de către masele populare — conștiente de marea răspundere ce o au în fața poporului și viitorului țării noastre, au hotărît să reînoiască acordul de colaborare și să constituie Blocul Partidelor Democratice și să se prezinte în alegerile generale pe o singură listă și cu un program comun, în vederea continuării și desăvîrșirii operei de refacere și democratizare a țării începută la 6 Martie 1945".**

D. IVANESCU

Masele cer guvern democratic (februarie 1945)

DEMOCRAŢIE–UMANISM–CUNOAŞTERE

Democraţia socialistă a devenit componenta necesară şi intrinsecă a societăţii noastre. Chemarea Frontului Unităţii Socialiste adresată întregii naţiuni, de a-i alege pe cei mai buni fii ai ei în organele de stat reprezentative, de la Marea Adunare Naţională pînă la Consiliile populare comunale nu este un episod mai mult sau mai puţin rutinier într-o democraţie parlamentară în care se înfruntă clase şi partide opuse, ci un moment de profundă semnificaţie, care atestă maturitatea politică a unui popor ce-şi făureşte propria sa istorie în mod liber şi independent, şi care trebuie corelat cu alte trăsături caracteristice ale unei democraţii de tip socialist. Democraţia socialistă îmbină armonios perfecţionarea **bazelor economico-sociale** ale **egalităţii şi libertăţii** oamenilor cu crearea **mecanismelor instituţionale** adecvate şi **acţiunea cultural-educativă** de formare a **subiectului** proceselor democratice. Ea „se va dezvolta pe măsura ridicării gradului de pregătire şi competenţă a oamenilor muncii, lărgirii orizontului de cunoaştere şi nivelului lor ideologic şi politic. Posibilitatea pe care societatea o asigură tuturor oamenilor muncii de a participa la conducerea statului, la adoptarea deciziilor, presupune întărirea răspunderii fiecărui cetăţean pentru respectarea Constituţiei, a tuturor legilor ţării“ **(Programul Partidului Comunist Român).**

În **Programul Partidului** adoptat la Congresul al XI-lea — **Cartă fundamentală a întregului popor,** se arată de asemenea că democraţia socialistă implică dezvoltarea largă a drepturilor şi libertăţilor cetăţeneşti, întărirea responsabilităţii sociale a fiecărei persoane, perfecţionarea întregului sistem de stat şi obştesc, al democraţiei socialiste, întărirea rolului conducător al partidului.

Democraţia este deci o problemă complexă : **de civilizaţie** în sensul instituţionalizării, obiectivării şi perfecţionării unui anumit **sistem de relaţii sociale ;** socialismul descătuşează toate energiile creatoare ale oamenilor, dar pentru ca acestea să se poată manifesta plenar şi eficient sînt necesare un **mecanism politic,** un cadru de **instituţii democratice,** susceptibil de continue perfecţionări ; este apoi o **problemă de cultură** şi **cunoaştere,** deoarece, îndeosebi în condiţiile **revoluţiei ştiinţifice-tehnice,** o participare conştientă şi eficientă a maselor la organizarea şi conducerea societăţii presupune cunoaşterea profundă a proceselor vieţii sociale, economice, spirituale ; o **problemă de etică,** vizînd nu numai perfecţionarea **relaţiilor sociale** dar şi a **relaţiilor interumane** şi **autoperfecţionarea** ca tendinţă intrinsecă, formarea unui climat spiritual adecvat educării, modelării unor comportamente democratice, trăirii normelor democraţiei şi **responsabilităţii** în acţiune.

Atunci cînd există un **cadru social-obiectiv-democratic,** un **sistem** mobil de relaţii sociale, permanent **deschis** în sensul **autoperfecţionării** ca o tendinţă **intrinsecă,** afirmarea efectivă, cu efecte transformatoare, a **principiului democratic** devine o chestiune de **climat spiritual** şi de **comportament.** De unde rezultă că o societate democratică trebuie să militeze nu numai în sensul creării unor instituţii democratice, adecvate celor mai noi cerinţe ale **progresului social,** dar şi al **modelării, formării** şi **educării** unor **atitudini** sau **comportamente democratice.**

În raport cu **democraţia** ca **modalitate de acţiune, organizare** şi **conducere, cunoaşterea** este un factor esenţial de eficienţă şi optimizare în mai multe sensuri :

— cunoaşterea împrejurărilor care favorizează sau, dimpotrivă, frînează o anumită acţiune socială ;

— cunoaşterea potenţialului uman necesar şi angajat într-o atare acţiune, folosirea cît mai judicioasă a cadrelor în raport cu pregătirea şi formaţia lor ;

— cunoaşterea de către oamenii angajaţi în acţiune a datelor fundamentale ale problemei, a căilor şi modalităţilor optime de acţiune.

Socialismul reclamă o participare **conştientă** şi **responsabilă** a maselor la rezolvarea problemelor vieţii sociale, dar **a fi conştient şi responsabil** înseamnă, în primul rînd, **a şti, a cunoaşte** tot ceea ce este necesar pentru triumful unei acţiuni, pentru rezolvarea unor complexe probleme pe care le ridică făurirea noii societăţi, atît la scară macrosocială, cît şi la scară microsocială.

Putem considera că **democraţia socialistă** nu poate fi concepută în afara **triadei dialectice** a unei **politici ştiinţifice** ale cărei pîrghii rezidă tocmai în **cunoaştere, acţiune, conducere.** Acest adevăr este valabil chiar şi pentru stadiile neevoluate ale civilizaţiei, căci omul nu a acţionat niciodată orbeşte şi instinctiv, ci şi-a bazat totdeauna activitatea pe o anumită cunoaştere a lucrurilor, a împrejurărilor, a factorilor care condiţionează obţinerea rezultatelor dorite. Cu atît mai puţin se puteau lipsi de imperativul cunoaşterii cei cărora societatea, clasele şi grupele sociale dominante, le încredinţau funcţii speciale **de conducere** la nivel micro şi macrosocial. Ceea ce deosebeşte însă radical epoca noastră şi societatea noastră, de epocile precedente, în această problemă, este faptul că în toate sferele vieţii sociale acţiunea şi funcţiile de conducere nu se mai pot întemeia pe o **cunoaştere empirică** şi pe o **atitudine pragmatică** faţă de realitate, ci reclamă cu necesitate o **cunoaştere ştiinţifică, complexă, multilaterală.** Putem spune că tocmai **acţiunea socială** care cuprinde şi **exercitarea funcţiilor de conducere** ca momentul cel mai complex al democraţiei este cîmpul cel mai fertil în care omul îşi realizează **vocaţia sa prometeică,** transformatoare şi constructivă a unui nou tip de **civilizaţie.** De altfel, **relaţia cunoaştere-acţiune-conducere** este principala relaţie praxiologică a democraţiei, adică acea relaţie prin care mijlocul mediază un **proces de umanizare,** de transformare a unui **scop subiectiv** în **scop înfăptuit.** Raţionalitatea scopului se manifestă şi se verifică tocmai prin acţiune, privită deopotrivă ca activitate cognitivă şi transformatoare. **Cunoaşterea** este însuşi **principiul acţiunii,** iar acţiunea, ca act transformator, este relaţia nemijlocită între subiect şi obiect, avînd o **cauzalitate imanentă** pe linia şi în cadrul determinismului social.

Dinamismul unei orînduiri sociale se măsoară şi prin felul în care acesta ştie să promoveze noul, să înlăture metodele şi formele perimate ale activităţii umane. Nu e suficient că socialismul generează obiectiv posibilităţi nelimitate de progres multilateral, că ne oferă pîrghii economice de acţiune de o mare supleţe şi eficienţă. Pentru ca toate aceste condiţii şi posibilităţi noi să fie valorificate, transformate în realităţi sociale înfloritoare, este necesara intervenţia activă promptă a unor factori subiectivi şi în primul rînd o **atitudine critică** faţă de formele şi metodele concrete de organizare şi conducere a vieţii social-economice, politice şi culturale. Imobilismul şi anchilozarea sînt principialmente incompatibile cu socialismul, dar, pentru ca această incompatibilitate să devină şi o **chestiune de fapt** este necesară permanenta adecvare a metodelor de conducere, în funcţie de stadiul forţelor şi relaţiilor de producţie, de nivelul pregătirii profesionale a cadrelor de bază şi a maselor largi, de **progresul** întregii societăţi.

În condiţiile socialismului, valorile morale ale democraţiei nu sînt opuse valorilor ştiinţifice ale progresului tehnic, economic. O reglementare planificată şi organizată a vieţii sociale trebuie să fie raţionalist-ştiinţifică, bazată pe cunoaştere şi înaltă competenţă profesională dar şi pe acţiunea eficientă, într-un larg cadru democratic, a unor largi colectivităţi umane. Sistemul raporturilor democratice constituie tocmai acea sferă a socialismului în care unitatea dintre cunoaştere şi acţiune, dintre ştiinţific şi practic se afirmă cu deosebită pregnanţă.

Societatea socialistă nu reduce omul la rolul de forţă de producţie, ci — cum se subliniază în documentele partidului nostru — „vede în el beneficiarul tuturor valorilor ştiinţifice şi culturale produse de-a lungul vremii, factorul suprem al societăţii, care, pentru a-şi îndeplini măreaţa misiune ce-i revine în transformarea lumii, are nevoie să-şi lărgească continuu orizontul, să-şi ridice nivelul de conştiinţă, să-şi perfecţioneze caracterul, personalitatea“.

Omul nou al societăţii noastre nu recepteazǎ pasiv binefacerile democratice. El este şi se afirmă ca personalitate de ţinută socialistă în măsura în care raportarea sa la sistemul democratic al relaţiilor politice şi culturale se exprimă, în esenţă, prin participare activă, responsabilitate morală, competenţă.

În raport cu omul privit ca personalitate, democraţia are o dublă funcţiune : a) de integrare a omului în reţeaua complexă a relaţiilor sociale ; există grade şi modalităţi diferite de integrare, dar o democraţie care nu ignorează valorile morale acţionează totdeauna în interesul unei integrări de esenţă umanistă, care se opune deopotrivă izolării individului de colectivitate, a vieţii sale subiective interne de viaţă socială, obiectivă, dar şi dizolvării individului în grupul social sau într-o colectivitate mai largă ; b) de **diferenţiere,** de delimitare ; personalitatea nu este o simplă entitate abstractă a unei colectivităţi sau o medie statistică a acesteia, ci expresia individuală concentrată, relativ autonomă a potenţialului său creator.

Dezvoltarea **democraţiei socialiste** în ţara noastră are loc în sensul lărgirii **bazei sociale,** a sporirii ponderii **democraţiei economice** şi **culturale,** a unei eficienţe sporite în realizarea obiectivelor propuse. Perfecţionarea democraţiei socialiste este un **proces integral,** cuprinzînd toate compartimentele vieţii sociale, şi **continuu,** trecînd prin mai multe etape de evoluţie, atît în ceea ce priveşte responsabilitatea socială, cetăţenească, gradul şi eficienţa drepturilor şi libertăţilor sociale, forţa de negare autocritică a ceea ce este perimat, învechit şi de afirmare a noului, cît şi în ceea ce priveşte sistemul instituţional concret prin intermediul căruia se realizează acţiunea democratică.

Din orice unghi de vedere am privi lucrurile, **subiectul activ** al democraţiei este **omul** în dubla sa calitate de **beneficiar** al condiţiilor şi influenţelor sale formative şi totodată de **principiu creator** al unui sistem cu adevărat democratic.

Şi dacă problema fundamentală a umanismului este aceea a eliberării omului, a realizării şi afirmării **integrităţii persoanei umane,** democraţia socialistă reprezintă principalul instrument politic pentru realizarea acestor deziderate. Alături de **procesul muncii, democraţia reprezintă un factor fundamental în dezvoltarea conştiinţei active şi a spiritului creator al maselor muncitoare.**

Al. TĂNASE

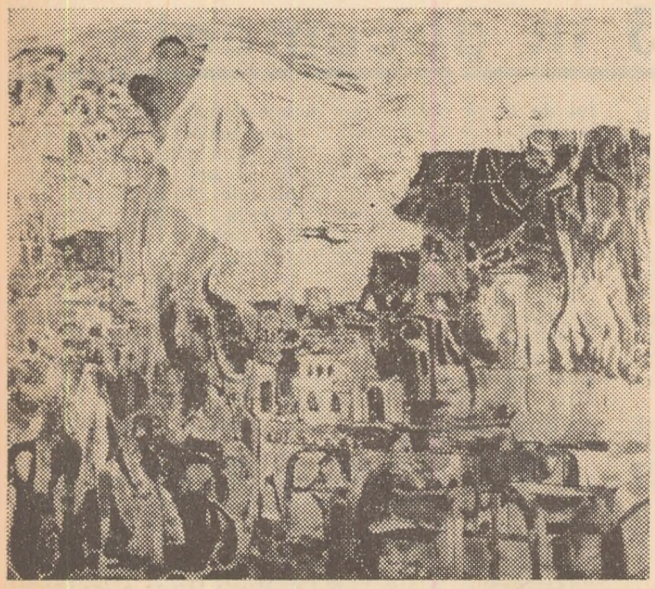

Nicolae MATYUS : „Victorie“

IAŞI, cota 1975

Notorii precedente în materie de algebră dau gir fanteziei noastre de a vedea drept foarte posibilă, în viitor, cuprinderea într-o ecuaţie a procesului înfloririi unui oraş. Cu alte cuvinte, a dezvoltării acestuia, surprinzîndu-se astfel momentele definitorii ale fiecărei etape parcurse, în ritmuri specifice, cu o expresivă algoritmare a imaginii sale de ansamblu.

Fie-ne deci îngăduit să ne gîndim la o asemenea foarte posibilă ecuaţie a înfloririi unui oraş — Iaşul, de pildă — ecuaţie care, evident, ne depăşeşte, dar căreia i-am putea da, cu oarecare aproximare, expresia grafică a unei curbe, al cărei prim capăt însoţeşte asimptotic coordonata orizontală a devenirii seculare a poporului român, cel de-al doilea prelungindu-se şi el, tot asimptotic, pe verticalitatea năzuinţelor noastre din totdeauna şi de astăzi. S-ar realiza astfel o interesantă traiectorie, cu pantă domoală de-a lungul multor veacuri de frămîntări, dar şi durabile ctitorii, ea accelerîndu-şi uşor urcuşul în anii afirmării noastre ca naţiune, cu momentele de vîrf ale revoluţiei paşoptiste şi ale Unirii, cu dinamica spirituală a anilor care au înscris, în timp, dăltuindu-i memorabil, pe acei bărbaţi cărora astăzi le spunem, cu pioasă intimitate, Alecsandri şi Creangă, Eminescu şi Hasdeu, Sadoveanu, Xenopol, Pîrvan . . . ; cu tumultul începutului de secol, cînd sirenele Nicolinei dădeau expresie unei înaintate conştiinţe muncitoreşti, angajate în dezlegarea drumurilor de viitor ale oraşului şi ţării. Aici la Iaşi s-a tipărit şi difuzat, de către vrednici tipografi, în ilegalitate, cuvîntul partidului, aici s-au zămislit cărţi şi au fost amplificate în pagini ale Vieţii Româneşti lumini strecurate prin vitraliile primelor tiparniţe, rodind profund ogorul culturii noastre.

Modificată treptat în timp, imaginea Iaşului rămînea totuşi încă egală cu ea însăşi, oraşul renăscînd însă de sub ruinele războiului, în condiţii care-i dădeau tăria şi întemeierea să cugete la perspectiva viitoarei sale impetuoase deveniri. După care s-a îmbrăcat în haina de lucru a Reconstrucţiei şi a zilelor noilor zidiri. În cuprinsul cărora au fost îmbrăţişate, cu caldă şi bărbătească afecţiune, mărturiile durabile ale patriotismului şi culturii, de la Casa lui Dosoftei, la Teiul lui Eminescu, Trei Ierarhi şi toate cele cîte sînt şi fiinţează, toate gravate cu majuscule în perimetrul noului peisaj, pe parcurs constituit, corectat, tot mai ambiţios implinit. Noi realităţi au transformat structural o poetică metaforă care înfăţişa Iaşul, văzut dinspre Nicolina, ca pe un port cu majestoase nave împlîntate în încremenite valuri ale timpului, în simbol cu sensuri noi, definitorii pentru viaţa care pulsează tot mai intens în Iaşul legat prin mii de fire cu restul ţării, dialogînd pe zeci de canale ale schimburilor economice şi culturale, cu sute de oraşe, din peste 70 de ţări, de pe mai toate continente.

Nu ştiu care ar putea fi indicele care să potenţeze parametrii vizînd, în amintita ecuaţie, această ascensiune a Iaşului, dar el este organic legat de ultimele şi mai ales de ultimul deceniu, edificator, în acest sens, fiind faptul că, în anul de curînd încheiat, s-a realizat aici întreaga producţie a României anului 1938. Este un indicator deosebit de semnificativ, ilustrînd o tumultuoasă dezvoltare a oraşului, a acestei Florenţe a României — cum i-a plăcut cuiva s-o numească. Şi dacă ne gîndim că Florenţa epocii lui Cosimo dei Medici, a lui Ficino şi a renumitei sale Academii concura în exportul de postav Anglia şi Franţa epocii, avem toate motivele să vedem în această ambiţioasă competitivitate economică a contemporaneităţii noastre socialiste unul din fermenţii capabili să stimuleze şi alte compartimente ale existenţei oraşului. Dintre care, unele rămîn datoare încă prezentului cu un corespunzător spor de inventivitate — în cercetarea ştiinţifică, să zicem, cu incandescente metafore, în planul artei cuvîntului, poate.

Să discifrăm deci, din tumultul şi emoţiile acestor zile, legitime sentimente de mîndrie, gîndindu-ne, de pildă, la faptul că în economia naţională, la principalele produse, Iaşul deţine, de mai mulţi ani, locul I la producţia de antibiotice, locul II la ţesături de mătase şi tip mătase, locul III la ţevi de oţel, fire şi fibre chimice, tricotaje de bumbac şi fir bumbac etc. Viitorul cincinal va face din industria construcţiilor de maşini a doua ramură de bază a industriei ieşene. Prin punerea în funcţiune a întreprinderilor de traductoare electronice, de componente pasive, de maşini şi agregate speciale, industria de maşini-unelte, electronică şi electrotehnică va avea, în 1980, o pondere de 10,6 la sută în totalul industriei, faţă de 3,3 la sută în 1975, înregistrînd unul din cele mai înalte ritmuri medii anuale de creştere — 39,7 la sută, cu o producţie globală de 5,3 ori mai mare decît cea de la sfîrşitul cincinalului în curs. Păstrîndu-şi primul loc, industria chimică ieşeană va avea la sfîrşitul viitorului cincinal o pondere de 33,7 la sută din totalul producţiei industriale.

Aşadar, Iaşul — oraş al culturii, Iaşul — oraş al chimiei şi electrotehnicii. În fond, acelaşi Iaşi, întrunind, în mari laboratoare de cercetare, profesori ai Universităţii şi Institutului Politehnic, studenţi aflaţi în practică productivă, muncitori, tehnicieni, ingineri, toţi modelînd împreună viitorul tehnologiilor care sînt puse astăzi să ţină pasul cu exigenţele unei civilizaţii fără de precedent. Aceasta, într-un oraş în care trecerea de la efectele primei revoluţii industriale, cînd maşina prelua efortul fizic al muncitorului, la cea de a doua — cînd automatizarea şi cibernetica preiau o mare parte din efortul intelectual al acestuia, s-a desfăşurat într-o perioadă de timp atît de restrînsă, încît nu puţine sînt uzinele — cu medii de vîrstă între 20 şi 30 ani — în care veritabile „populaţii rurale“, venind la oraş, au părăsit brusc ancestrale îndeletniciri, deprinzîndu-se a regla tablouri de comandă şi a urmări cu avizată perspicacitate multicolore celule fotoelectrice. Fapt este că saltul de la cifra de analfabeţi a României antebelice, la uriaşa invazie în cîmpurile cele mai intime ale tehnicii şi ştiinţei a fost făcut la cote de-a dreptul ameţitoare. Escaladare temerară pe care, ca într-un film sincronic, o putem desluşi, ipostaziată, în noul peisaj al Iaşului, alcătuit din geometria grandioasei zone industriale, precum şi din veritabila „fisiune“ arhitecturală, menită să faciliteze captarea efectelor expansiunii industriale a Iaşului precum şi ale exploziei demografice : în ce priveşte creşterea natalităţii, Iaşul ocupă locul II pe ţară. Elegant aliniatele cvartale moderne, cu corespunzătoare dotări social-culturale, întrunesc în toate localităţile urbane ale judeţului aproximativ 35.000 apartamente. Incluzînd şi locuinţele construite, în ultimii 13 ani, şi în mediul rural, cifra se dublează, cu tendinţă de accentuată creştere, mai ales dacă ne gîndim că procesul de urbanizare va include treptat în reţeaua de centre urbane localităţi ca : Răducăneni, Vlădeni, Podul-Iloaiei, Ţibăneşti.

Escaladare temerară, cu repercusiuni evidente asupra nivelului de trai al populaţiei, fiecare familie achiziţionînd în prezent, în medie, cu 80 la sută mai multe mărfuri decît în 1965. Aceasta, în condiţiile în care, în 1974, cheltuielile statului pentru nevoile social-culturale din judeţul nostru au fost de 7.700 lei, în medie o familie, cu 1.200 lei mai mult în 1972.

Sînt încă multe cifre edificat de dat. Agenda deputaţilor pe ii vom alege la 9 martie le va cup de cu necesitate. Dar ecuaţia d nirii oraşului va cuprinde, în în definirea actualului moment istoria Iaşului, şi un alt indic deosebit de important, vizînd ni de conştiinţă al locuitorilor oraş înalta responsabilitate sub semnul reia considerăm azi lucizi exist noastră, ca punct de intersecţi unei nobile şi angajante conti militante, cu o tot mai multilate solicitantă evoluţie în viitor a or lui, judeţului şi ţării.

Un bilanţ real, întocmit cu ţul responsabilităţii, nu poate mite nici deficitele, rămînerile urmă, motiv de a ne pli privirile, în spiritul unor buni podari, peste întreg teritoriul I lui, notînd cu scrupulozitate oric nacronism strecurat în mijlocul tru pe poarta de din dos a negli ţei, a comodei rutine sau a nu cărei lipse la apel, la ora de î civism a contemporaneităţii. Viit nostru dialog cu cei trimişi în sf ţării şi în divanul Cetăţii de scau Moldovei va avea, în acest sens pus în lumină tot ceea ce ne inc bă, ca factor de afirmare a demo ţiei socialiste, pentru a marca c nitoriu Timpul nostru în arabesc nepieritoarelor zidiri ale memorie raşului. La umbra acestora vor posi, în timp, gîndul generaţiilor ne vor urma, desluşind în frescel ducerilor aminte (cărora compute cu care este dotat generos or le-ar putea face cu folos loc în me ria lor auxiliară !), figuri de croni evocînd voievozi legendari, cărtu ostenind la afirmarea unităţii şi p perităţii neamului, savanţi ates prezenţa geniului românesc în c marilor înfăptuiri universale, pe jul culturii umane avînd partic marcate cotele unei spiritualităţi cluse între zborul tragicului me

nda marelui meşter

ı cioplit basme cu oameni şi munţi,
ı din locul lor stincile,
ıimbat apelor drumul,

ıat apelor nume străvechi,
t femeilor numele Anei,
t durerilor numele Doinei.
t omeniei nume de pîine şi sare,
t bucuriei numele frunzei cei verzi,
·ului nume de frate.
ıtem legenda marelui meşter!...

·ut pasărea-ciocîrlie
învăţat-o să cînte inima noastră
ı pus aripi să zboare-n înalt.
ı învăţat munţii şi apele
rte peste tot iubirea mioarei
ı de viaţă a celui trecut în baladă.
ıtem legenda marelui meşter!...

·erile noastre, din visuri, din eroi,
rul neogoit şi pururi cu noi,
i, din azi şi din mîine,
iletul nostru mereu însetat
:ut prieten fără de seamăn
numit şi îl numim Partid.
ıtem legenda marelui meşter!...

t loc de mas fiecărui drumeţ,
ruit din darul izvoarelor fiecărui
însetat,
ut sate noi şi oraşe,
·u pîinea să fie mai bună,
ɔorit dreptatea între noi
făcut-o stăpînă deplină.
tem legenda marelui meşter!...

ştim să ne facem drum drept
între oameni,
ı iubim graiul fiecărui popor,
ı ne alegem fără de greş prietenii,
ı alegem pe cei mai buni dintre noi
să fim alături de ei la greu şi la
bine,
a aici, în Carpaţii bătrînilor noştri,
tem legenda marelui meşter!...

Bogdan SIRETEANU

l dintîi

ıp şi suflet pentru vis,
ıp şi suflet pentru înalt, pentru abis
ıp şi suflet pentru poporul meu,
cîmpia-femeie şi pentru muntele
greu.

ia mea, curată, aprinsă,
ıul de cîntec, cu inima ninsă,
cu înflăcărată melancolie
fecund al zilei către veşnicie.

ia mea, spun, de soare şi de dor —
· Lună cu care mă însor —
ia mea, cu părinţi şi cu fraţi,
ma-n stele şi trupu-n Carpaţi.

Constantin ŞTEFURIUC

e Manole şi cel al apoteoticului zburător, care a înfruntat gravitaţia, avîntîndu-se ca un şoim peste Carpaţi. Să fie oare o întîmplare că pe tabela de onoare a unui liceu din Iaşi, la loc de frunte se află înscris numele atotgrăitor Coandă? Răspunsul l-am putea afla într-o monografie, care nu trebuie să lipsească, credem noi, din planul de perspectivă al editurii ieşene „Junimea".

Acele sentimentale fresce ale aducerilor aminte vor grăi şi despre fata din Zlataust, şi despre mirosul liliecilor din grădina Otiliei Cazimir; despre cursurile lui Călinescu şi despre prelecţiunile Junimii; despre insurgenţele scenice ale lui Matei Millo în fostul teatru din Copou şi despre întîlnirea lui Liszt cu Barbu Lăutaru, tulburător redată, în ritmuri de vibrantă baladă, de ultimul trubadur al Iaşului, veşnic tînărul cîntăreţ al zilelor de azi — George Lesnea.

Vom fi şi noi prezenţi în aceste imagini, cu tot ceea ce am durat şi durăm, ca afirmare înnoitoare a Iaşului, la filigranarea căreia colaborează cea mai avansată gîndire tehnică şi cea mai generoasă fantezie poetică, umanismul zilelor noastre schimbînd în mod edificator o memorabilă replică, care ar suna astfel: cîtă luciditate, atîta întemeiere a prometeicului gest care transcende prezentul, făcînd să pălească de invidie cea mai îndrăzneaţă metaforă, prin temeritatea demersurilor noastre proiective. La împlinirea fără cusur a cărora ne angajăm în aceste zile de cetăţenesc colocviu să ne instituim ca parte, cu energie şi crez patriotic, noi toate generaţiile acestor decenii, aflate în patetică înaintare pe magistralele timpului, marcate de monumentalele borne ale idealurilor progresiste de ieri, constructive de azi, apoteotice de mîine.

Al. I. FRIDUŞ

Trei din galaxia I

Mă aflam într-un autobuz care se îndrepta spre zona sudică a oraşului cînd am auzit pe un tînăr cerînd un bilet pînă la **Galaxia I.** Taxatoarea i-a întins biletul însoţind mişcarea cu un zîmbet complice. Tot atunci, un alt tînăr, probabil coleg cu primul, a solicitat un bilet pînă la **Steaua C.F.S.** Jocul pasager-taxatoare la care asistam mai înainte s-a repetat. Surprins de aceste enigmatice parole şi bănuind că ascund un interesant amuzament juvenil mă hotărîsem să încerc o apropiere de cei doi tineri, dar n-am reuşit, i-am pierdut în aglomeraţie.

Două ore mai tîrziu, pe neaşteptate, mă aflam faţă în faţă cu primul tînăr, cel cu Galaxia... Fără să ştiu îl căutam, îmi fusese recomandat de secretarul comitetului de partid: merită să-l cunoşti, e unul dintre numeroşii noştri tineri romantici. S-a recomandat telegrafic şi poznaş: inginer chimist la absolvirea facultăţii — aici în combinat încadrat pe post de... alchimist. Nu se dezminţea, era acelaşi din autobuz, în priviri îi scînteia o lumină jucăuşă. Gîndind că din motive necunoscute mie se află într-o excelentă stare sufletească am intrat de bunăvoie în ciudata plasă ce mi-o întinsese şi l-am întrebat dacă ar fi dispus să-mi dezvăluie secretul miraculoaselor substanţe cu care lucra în activitatea sa de... alchimist. Dintre cele mai moderne, zîmbi inginerul şi ciocăni cu degetul într-o conductă şerpuită. Sînt aici, în febra sinteze: **dimetiltereftalat** combinat cu **etilenglicol,** temperatură 240°C, filtre, filare... Dar nu pentru a rezulta aur, argint sau... tinereţe veşnică. Alchimişti realişti fiind, producem lînă. Noi îi spunem Lîna de Aur. Dintr-o dată glasul omului de lîngă mine căpătase o evidentă notă de gravitate. Eu însă am continuat jocul şi l-am întrebat dacă argonauţii au descoperit drumul spre sursa lînei lor de aur. Sclipirea jucăuşă din privirea inginerului a reînviat brusc: de muit l-au descoperit, din momentul cînd am dat viaţă primului caier. Şi viu mereu, de pe toate meridianele. Am izbucnit amîndoi în rîs şi am pornit pe magicul fir al... lînei.

Două zile mai tîrziu, într-o seară, intram în garsoniera inginerului chimist-alchimist situată într-un bloc de pe Splai Bahlui, la etajul 10. Mă invitase să-mi dezvăluie secretul **Galaxiei I.** Acolo la Combinat nu avusese timp, fuseserăm furaţi de alte treburi. În garsonieră se mai aflau tînărul cu biletul pînă la **Steaua C.F.S.,** operator principal în aceeaşi secţie unde lucra inginerul, şi taxatoarea-complice, sora operatorului, o fată de vreo nouăsprezece ani, îngrijorător de frumoasă. Am băut cîte un rom cubanez şi am discutat îndelung despre toate cîte ne-au trecut prin minte. Toţi trei erau instruiţi şi destul de bine informaţi. Operatorul şi sora lui terminaseră liceul. M-a cucerit firea lor romantică dublată de o matură luciditate. Venind vorba despre satisfacţii, despre bucurii, fata a căzut puţin pe gînduri. Sînt şi bucurii, sînt şi necazuri. Bucuriile nu curg aşa ca o cascadă. Pot fi asemuite cu apele unui rîu: cresc, scad; seacă uneori. Sînt limpezi, dar se şi tulbură. Spusele fetei îmi aminteau de cugetarea cuiva. Am renunţat să descopăr numele autorului. Mi s-a părut important faptul că fata reţinuse cugetarea şi credea în ea.

Se făcuse cald, inginerul a deschis o uşă şi m-a invitat pe balcon. De acolo de la etajul 10, sub cerul de tuci, cît cuprindea privirea, pulsa o mare de lumini; o revărsare de stele într-o imensă deltă. **Galaxia I** — Galaxia industrială, spune scurt inginerul şi nu mai adăugă nimic. Mi s-a părut că în glasul său vibra o undă de emoţie. Treptat, fără nici un fel de explicaţii am început să decopăr în acel conglomerat de lumini prezenţa stelelor de primă mărime: stelele chimiei, stelele de fier, stelele electronice, zeci de stele populate cu oameni tineri, harnici, visători... Galaxia industrială a Iaşului. O galaxie tînără născută din explozia provocată şi dirijată de societatea socialistă. Jocul fanteziei tinerilor de lîngă mine mă cucerise definitiv. M-a trezit din reverie glasul grav al inginerului: **„În toate e un ritm entuziast, / E ritmul energiei fără moarte / Al înnoirii fără de sfîrşit..."**

Recita din Labiş. Versurile pluteau o clipă în aer, apoi se topeau şi se revărsau în delta fără margini a luminilor.

Pînă tîrziu după miezul nopţii am ascultat o poveste frumoasă, povestea celor trei tineri. Se născuseră şi îşi petrecuseră copilăria pe locurile unde se înălţa acum zona industrială botezată de ei, într-o seară, în acel balcon, **Galaxia I.** Viaţa li se mişca pe spirala ei, se maturizau odată cu ea. Am cunoscut trei romantici ai zilelor noastre, trei destine din zecile de mii asemănătoare.

Această amintire plăcută, de neuitat, mi-a revenit în minte în aceste zile cînd oamenii cetăţii cultural-industriale înălţată pe cele şapte coline albastre se pregătesc solemn şi responsabil să se prezinte în faţa urnelor de vot. Printre ei se vor afla şi cei trei tineri, ca întotdeauna nedespărţiţi, ca întotdeauna romantici. Vor vota undeva în preajma **Galaxiei** lor, conştienţi că pe cerul viitorului noi şi noi constelaţii îşi anunţă apariţia. Constelaţii care vor fi populate de copiii şi nepoţii lor, de generaţiile societăţii comuniste.

Dumitru IGNEA

SENSUL FUNDAMENTAL

Merg din cînd în cînd, nu prea des, în satul meu natal, în satul copilăriei şi al vacanţelor de licean şi de student, merg deci din cînd în cînd **acasă** şi de fiecare dată am senzaţia că n-am fost plecat de acolo decît pentru o zi sau două cu treburi în altă parte şi că de fiecare dată mă întorc pentru a rămîne definitiv. Senzaţia e firească îmi închipui, pentru că acolo, în satul natal, am rămas de fapt întotdeauna, chiar şi în timpul lungilor mele plecări. Am fost martor la toate transformările vertiginoase şi spectaculoase care s-au produs în sat, în viaţa oamenilor, în concepţia lor despre lume, în stilul nou al existenţei lor redimensionată pe coordonatele socialismului. Zic **am fost martor,** deşi există riscul de a se crede că am rămas pasiv la eforturile care au schimbat radical nu numai faţa satului, dar şi structura lui intimă de colectivitate complexă sub aspect politic, social, etic şi psihic. Trebuie să adaug de aceea că am fost nu numai **martor** de la distanţă, ci şi **participant activ,** atît cît mi-a îngăduit priceperea şi pasiunea de condeier. Am de aceea nu **nostalgia** unui fost fiu al satului care se întoarce să se minuneze de transformările ce s-au produs prin ani, ci mulţumirea şi **mîndria** de a mă simţi printre ai mei ca printre tovarăşi de muncă şi de idealuri.

...Mi-am notat aceste cîteva gînduri cu cîteva zile în urmă, cînd mi-am propus să fac o nouă vizită în satul meu natal, Coarnele Caprei. Mi le-am notat cu scopul, nemărturisit nici mie însumi, de a le folosi ca preambul psihologic la reportajul pe care îmi propusesem să-l scriu. Acum însă, cînd „Gaz"-ul se apropie de sat, am senzaţia că nu voi reuşi ce mi-am propus, că voi fi totuşi foarte impresionat de această întoarcere, cu atît mai mult cu cît pe nebăgate de seamă a trecut ceva vreme de cînd am fost ultima oară acasă. Mă încearcă o uşoară îngrijorare că voi aluneca în apa călduţă a sentimentalismului. Schimb cîteva vorbe cu şoferul, absolut la întîmplare, aproape fără logică, numai ca să mă aflu în treabă, numai ca să nu mă las învăluit de gînduri despre altădată. Şoferul îmi ghiceşte starea şi, politicos cu simţămintele mele, evită orice discuţie, prefăcîndu-se foarte preocupat de volan: ocoleşte gropi imaginare, aruncă trei vorbe despre asfaltul care a ajuns la jumătatea distanţei dintre Belceşti şi Coarnele Caprei urmînd ca în scurt timp să treacă prin mijlocul satului, legînd astfel mai trainic de restul lumii comuna care se zice că era cea mai izolată din judeţul Iaşi.

...Ştiu foarte bine ce înseamnă transformarea unui sat în anii socialismului şi ar fi trebuit ca, odată ajuns în satul meu natal, să nu fiu de loc impresionat de marile schimbări pe care le-am găsit aici; sînt lucruri cu totul normale şi cu totul obişnuite, dar descoperite acolo unde ştii exact cum a fost înainte, nu se poate să nu vibrezi altfel. Ce mai poate însemna, de pildă, pentru mine, ca noutate, lumina electrică? Şi totuşi, descoperită în casa părinţilor mei, unde am citit primele cărţi la lampă afumată, ea înseamnă ceva extraordinar, ea îmi dezvăluie sensul fundamental al transformărilor care s-au produs. Ce fapt deosebit mai poate fi acela că ogoarele unei cooperative agricole de producţie sînt străbătute în lung şi-n lat de maşini moderne, care traduc în realitate palpabilă viziunile fantastice ale bunicilor noştri? Şi totuşi pentru mine, care am fost martor, prin anii '50, la constituirea uneia dintre primele gospodării colective din judeţ şi care i-am văzut atunci pe consătenii mei plecînd cu străvechile pluguri să execute primele arături pe pămînturile unite, pentru mine zic, stolul de tractoare care străbate acum cîmpurile din preajma satului înseamnă mai mult decît o simplă expresie folosită curent: **mecanizarea agriculturii,** înseamnă, ca şi în cazul luminii electrice, dezvăluirea sensului fundamental al transformărilor socialiste.

Ce poate însemna apoi, ca noutate, faptul că oameni pe care îi ştiu foarte bine şi care, nu din vina lor, erau străini de ceea ce se cheamă lumina culturii, pot sta astăzi în mod foarte onorabil la o masă rotundă la care se discută despre literatură, despre film, despre televiziune, despre meteorologie, despre zootehnie, despre viticultură, despre zboruri cosmice, despre starea politică a lumii, despre politica externă a partidului? Sînt, fără îndoială, lucruri extrem de obişnuite astăzi. Dar pentru mine, care ştiu exact cine au fost şi cum au fost aceşti oameni cu numai treizeci de ani în urmă, starea lor spirituală de acum, îmi dezvăluie — ca şi în cazul luminii electrice, al asfaltului şi al maşinilor agricole — sensul fundamental al transformărilor socialiste.

Iată de ce îmi propusesem la începutul acestor însemnări să nu mă las inundat de nostalgii, vizitîndu-mi satul natal, ci să încerc a înţelege exact faptele şi starea de spirit a consătenilor mei, fapte şi stare de spirit care, deşi sînt atît de obişnuite şi **de întîlnit** în toate satele patriei, pentru mine, ele îşi dezvăluie, aici, în satul natal, mai limpede ca oriunde, sensul lor fundamental, care e însăşi esenţa socialismului.

Ştefan OPREA

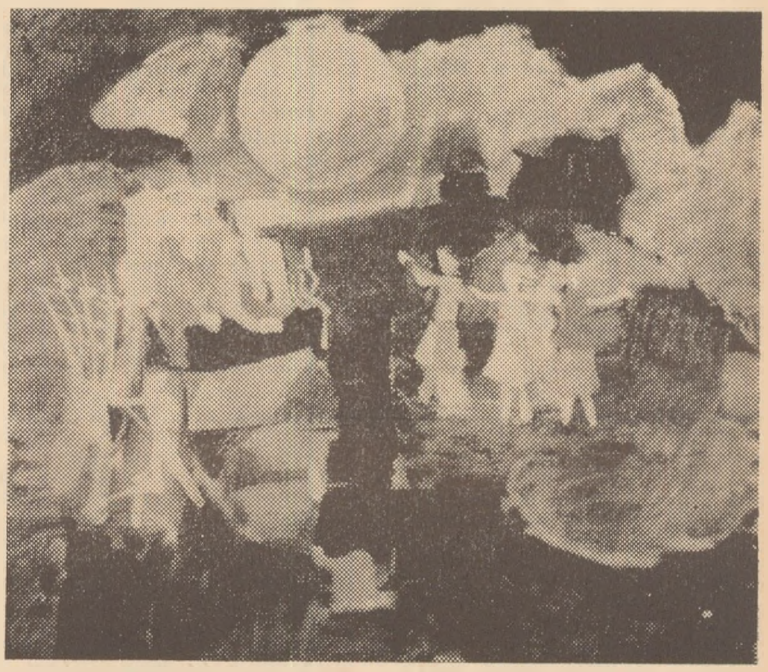

Corneliu IONESCU: „Vis tineresc"

Alegere de tînăr

Noi tineri fiind şi dăruiţi devreme
Întîmpinărilor pilduitoare
Aleşi de partea cumpenei în soare
Ucenicind credinţelor supreme

Sub întreirea nobilă pe care
Culorile o-ntruchipează-n steme
O vatră doar avem şi de-o avem e
Că pacea ei numai pe noi ne are.

Noi tineri fiind şi dăruiţi în toate
Iluminării tale vom rămîne
De-a pururi tineri înnoiri curate.

În limpezimea zărilor române
În care grîul privegheat se poate
Gospodări ca pîinea cea de mîine.

Paul BALAHUR

Votăm cu timpul nostru

Azi umăr lîngă umăr, toţi fraţii mei se strîng
Drept arme: un plan unic şi-o harnică mistrie
Şi-un suflu de-omenie! — în crezul bărbătesc:
Acum şi-aici se-afirmă intensele pulsaţii
Ivind pe cerul lumii, noi roşii — constelaţii...

Precum inima pîinii e-n boabele de grîu
Votăm cu timpul nostru ce urcă-n frumuseţe
pe-acest străbun meleag cu zilnică trudă
şi palme — porţi de soare — care-n căuş asudă
veghem precum albine — la urdiniş veghează:
Pe cei mai buni din buni — cu inima votează!

Georgeta EFTIMIE

Filip cel bun

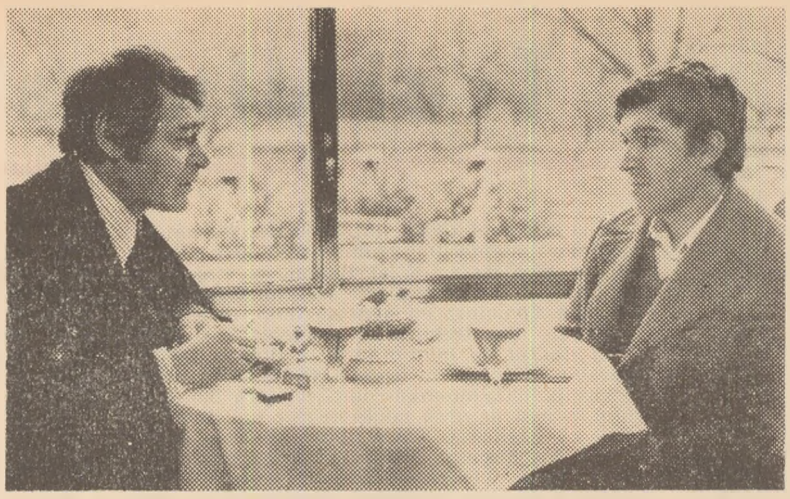

O confruntare dramatică între tată și fiu (Vasile Nițulescu și Mircea Diaconu).

Afirmarea decisă a tineretului, iată caracteristica principală a ultimei perioade din cinematografia românească. O dovadă o constituie și cele trei pelicule produse de Casa de filme nr. 3 și prezentate în premieră la Iași, la începutul săptămînii trecute: „Filip cel bun", „Ilustrate cu flori de cîmp" și „Zidul". „Filip cel bun" este opera lui Dan Pița (care semnase, anterior, împreună cu Mircea Veroiu, două pelicule de excepție: „Nunta de piatră" și „Duhul aurului"). Realizat pe un scenariu de Constantin Stoiciu — unul dintre bunii scenariști tineri pe care îi avem — filmul pune cu maturitate în dezbatere o problemă acută a tineretului: alegerea drumului în viață. Încă în filmul său de debut, Const. Stoiciu era atras de acest aspect esențial al preocupărilor tineretului. „Diminețile unui băiat cuminte" (regia Andrei Blaier) ne propunea un erou abia ieșit din adolescență și de pe băncile liceului, un tînăr care, după ce ratase examenul de admitere la facultate, se afla derutat în fața întrebării esențiale: ce drum să aleagă în viață? Filip din filmul de acum se află exact în aceeași situație. El e doar ceva mai lucid decît Vive, mai stăpîn pe sine, mai puțin agitat decît celălalt (Vive era, atunci, un ecou al „the angry young man-ilor" englezi, despre care nu mai poate fi vorba acum, în cazul lui Filip).

Crescut într-o familie mediocră, minată de greșeli ireparabile și de slăbiciuni, adolescentul Filip e pus în situația de a hotărî încotro trebuie să apuce. Familia îl îndeamnă spre locuri călduțe, obținute prin protecții, locuri în care mișună o faună întristătoare de oameni rămași la periferia societății. Legăturile din trecut ale tatălui, slăbiciunile lui de altădată (tăcerea lui lașă nenorocise un om cinstit) sînt girul pentru slujba lui Filip. Descriind această lume, cineaștii adoptă o atitudine severă, necruțătoare, tonul de pamflet fiind evident. Biografiile sînt sumare dar trasate în linii nervoase, portretele individuale închegîndu-se repede și fiind decisive în conturarea unui mediu și a unei concepții despre viață pe care cineaștii o condamnă fără echivoc, atît prin maniera în care o prezintă, cît și prin atitudinea eroului principal, incapabil să se adapteze acestei lumi și gata mereu să evadeze din ea. Filip are tăria să nu accepte asemenea compromisuri; el are un fond cinstit, el judecă viața cu luciditate, el vrea să aleagă drumul adevărului, al demnității. Filmul lui Pița urmărește eroul în căutarea acestui drum.

Fără a fi didactic pînă spre final (deși efortul evitării didacticismului e evident), „Filip cel bun" pune și rezolvă o problemă de strictă actualitate, o problemă care-i interesează nu numai pe tineri, ci și pe cei de care depinde realizarea acestora ca oameni demni și utili societății.

Dan Pița știe să urmărească resorturile interioare ale unei evoluții de caracter, știe să-l poarte pe erou spre întîlnirea cu propria sa conștiință. Etapele căutărilor lui Filip nu sînt spectaculoase; el trece aproape cu blîndețe dintr-o slujbă în alta, dintr-un colț al vieții în altul, blînd dar mereu nemulțumit, mereu convins că el are altă misiune, că trebuie să facă ceva mult mai important. Îmbinînd căutările propriului său drum cu încercarea de a clarifica dubiile ce plutesc asupra trecutului tatălui său, tînărul nostru ajunge să cunoască și oameni adevărați, oameni pentru care munca și atitudinea cetățenească demnă sînt rațiunile firești ale vieții. Interpretat cu finețe de talentatul Mircea Diaconu, Filip parcurge cu convingere procesul de clarificare la capătul căruia se produce smulgerea sa de sub influența familiei, părăsirea unui mediu sufocant. El este, în fapt, un inadaptabil, dar inadaptabil la o viață searbădă, călduță, fără ideal. Plecarea lui, în final, spre oțelăria unde e sigur că-și va descoperi vocația, este gestul unui optimist ce sparge orizontul închis în care voiau să-l țină ai lui.

Spuneam că în filmul lui Pița sînt evidente eforturile evitării didacticismului. În două cazuri aceste eforturi n-au izbutit și filmul a devenit lecție. Pe un șantier de construcții Filip se întîlnește cu foști colegi de liceu. Unul dintre ei devenise zidar și, ca un bun profesor de etică, îl povățuiește pe eroul nostru asupra avantajelor muncii. Apoi, în final, are loc întîlnirea cu maistrul oțelar Ionescu (cel care suferise în trecut din cauza lașității tatălui lui Filip). Monologul acestuia ne-a amintit de „Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie". Cu autoritatea interpretativă a actorului George Constantin sînt sintetizate toate ideile filmului într-o concluzie pe care spectatorul și-o formulase deja, astfel încît secvența, pe lîngă rigiditatea didactică mai are și dezavantajul suprapunerii peste convingeri gata făcute. Sînt două stîngăcii surprinzătoare, căci altfel restul filmului este bine stăpînit de regizor, care, descifrează cu acuitate aspecte ale actualității. Firescul vieții cotidiene este surprins în termenii cei mai adecvați, fapt la care a contribuit decisiv și autorul imaginii, debutantul Florin Mihăilescu. Cu excepția genericului care cuprinde frumuseți plastice în sine, „Filip cel bun" s-a bucurat de aportul unui adevărat artist în persoana lui Florin Mihăilescu. Întîlnirea acestuia cu Dan Pița trebuie socotită ca foarte norocoasă și de bun augur. Multe din ideile filmului sînt perfect susținute prin imagine. Iată de pildă secvența de început: o curte interioară umbrită, cu multă gălăgie, cu multe ferestre și balcoane lungi (dacă ar fi fost și o sfoară cu rufe, ne-am fi aflat în plin neorealism); curtea pare a nu avea nici o ieșire; univers închis, aproape dubios; un biciclist descrie o continuă mișcare în cerc sugerînd și el că ne aflăm într-o anume ermetizare a vieții. Apoi interioarele: aglomerate, dezordonate, sugerînd dezordinea morală din familia lui Filip.

Mircea Diaconu este un foarte bun actor de roluri psihologice, el nu poate fi spectaculos, eroii lui — cei care i-a interpretat pînă acum — se mișcă pe coordonate interioare. Așa e și Filip: evoluție calmă dar decisă, discreție și pondere. Om obișnuit, aproape banal, dar care te urmărește după ce te-ai despărțit de el.

Foarte bune tipuri au realizat Vasile Nițulescu (tatăl), Ica Matache (mama), Florina Luican (sora), Ileana Popovici, Gh. Dinică, Lazăr Vrabie, Draga Olteanu, George Mihăiță.

Stelian OBREJA

„Împliniri"

Expoziția omagială „Împliniri", deschisă zilele acestea la sediul revistei, în colaborare cu Muzeul de artă din Iași, este dedicată evenimentului de la 9 martie.

Deși restrînsă cantitativ, la limitele pe care le oferă spațiul, expoziția se impune, în primul rînd, prin densitatea sa picturală, prin diversitatea stilistică, prin rafinamentul cromatic și, mai ales, prin problematica majoră pe care o abordează. Oameni ai epocii lor, pictorii ieșeni — asemenea artiștilor autentici de pretutindeni și din toate timpurile — răsfrîng veridic și nuanțat, în limbaj specific, marile evenimente la care asistă sau pe care ei înșiși le trăiesc odată cu poporul din care fac parte. Sub acest raport — al conținutului de fapte și de idei — creațiile lor pot fi considerate pagini de istorie contemporană, „scrise" în imagini revelatoare, al căror centru de preocupări este omul cu fascinantul său univers spiritual, cu infinitatea acțiunilor și îndeletnicirilor sale. Omul care visează și luptă; omul bîntuit de marile întrebări ale existenței; omul explorator al adîncurilor din sine însuși și din afara lui; omul care aspiră și făurește, care se bucură și suferă, care deliberează și decide, care transformă și se transformă. Într-un cuvînt, omul ca realitate obiectivă și subiectivă în acțiune devine sub penelul artiștilor un izvor inepuizabil de inspirație, convertindu-se în imagini plastice de un adînc adevăr. Pe cît de bogat este acest univers tematic, pe atît de variate sînt și modalitățile în care-l transfigurează artiștii, unii dintre ei apelînd la forța de sinteză a metaforei și simbolului, alții la stilizarea succesivă a formelor: unii narează în imagini concret-senzoriale faptele, alții fabulează imaginativ pe marginea lor.

În cunoscuta sa compoziție, intitulată „Făuritorii propriului destin", Dan Hatmanu își imaginează istoria noastră contemporană ca pe un zar uriaș, care nu mai cade la voia întîmplării, ci așa cum îl așează omul însuși, cunoscător lucid al legităților, pe care știe să și le apropie în propriul său folos. Cromatica densă a lucrării, viguroasă și rafinată, este subordonată ideii, pe care o subliniază puternic prin brunurile sale grele cu intensități dramatice. Tradițiile revoluționare, marile bătălii de clasă ale proletariatului român, sînt evocate sugestiv într-o gamă austeră de griuri și într-un desen hieratic, pe pînza lui Corneliu Ionescu, intitulată „Lupeni '29", iar apoteoza acestor lupte este celebrată, simplu și răspicat, în „Victoria" lui Ion Gânju. Entuziasmul colectiv, consecutiv victoriei, se revarsă în policromia debordantă a compoziției „23 August 1944" de Francisc Bartok, iar avîntul descătușat al epocii inaugurate la această dată istorică se manifestă nestingherit în compoziția pe care Nicolae Matyus a intitulat-o semnificativ „Tinerețe".

Colorist rafinat, Adrian Podoleanu surprinde în compoziția intitulată „La desecări" un moment din lupta omului cu natura, plasticizînd scena respectivă într-o virtuoasă variație de griuri cu dinamice accente de verde și violet; la Val Gheorghiu personajele — deși puternic stilizate — sînt profund interiorizate, meditînd hieratic în ambianța unei cromatici dominată de griuri și albastruri, dispuse în suprafețe mari, geometrizate („În cămin"); omul în procesul dinamic al instruirii, al autodesăvîrșirii prin cultură, ne este înfățișat în „Orele dimineții" de Mihai Cămăruț, iar omul legat de cel mai vechi mijloc de producție — pămîntul — ne apare în compoziția lui Victor Mihăilescu-Craiu „Cîntărirea recoltei".

Sensul acestui activism, aspirațiile și perspectivele sale, sînt plasticizate într-un peisaj citadin compozițional, executat de Dimitrie Gavrilean, evocînd vizionar „Triumfurile noi" ale omului în etapele viitoare ale istoriei, probabil în condițiile civilizației secolului al XXI-lea.

Deși atît de variată stilistic, privită în ansamblu, expoziția „Împliniri" se prezintă unitară prin mesajul ei profund umanist, prin patosul creator încorporat în orchestrațiile sale cromatice, constituind — ipso facto — omagiul cel mai semnificativ pe care pictorii ieșeni, dinpreună cu organizatorii expoziției, îl aduc evenimentului de la 9 martie, care animă în aceste zile conștiința întregului nostru popor.

Claudiu PARADAIS

Adrian PODOLEANU: „Brigada de agricultori"

Ioan GÂNJU: „Victorie"
← Fr. BARTOK: „23 August 1944"

Victor MIHĂILESCU-CRAIU: „Cîntărirea recoltei"

MOMENT

Sesiune ştiinţifică

Organizată de Consiliul judeţean al Frontului Unităţii Socialiste, sesiunea de comunicări cu tema „Trei decenii de la instaurarea guvernului revoluţionar-democratic" a fost deschisă, la Iaşi, de către tov. Ion Iliescu, membru supleant al Comitetului politic executiv al C.C. al P.C.R., prim secretar al Comitetului judeţean Iaşi al P.C.R., printr-o vibrantă evocare a evenimentelor glorioase care au dus la instaurarea, la 6 martie 1945, a guvernului Dr. Petru Groza, rezultat al luptelor desfăşurate de forţele revoluţionare şi democrate din România în cadrul procesului revoluţionar început prin victoria insurecţiei naţionale antifasciste din August 1944, proces care a marcat profund trecerea la o nouă epocă în istoria ţării noastre.

Desfăşurate, în continuare, sub preşedinţia prof. dr. Mihai Todosia, rectorul Universităţii „Al. I. Cuza", lucrările sesiunii au cuprins interesante comunicări prezentate de: prof. univ. dr. Aurel Loghin, Aurel Kareţki, şeful sectorului din Iaşi al Institutului de ştiinţe istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., Valeria Potop, cercetător ştiinţific la sectorul din Iaşi al Institutului de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., Dumitru Leonte, membru de partid cu stagiu din ilegalitate, Cristian Chelaru, secretar al Comitetului judeţean Iaşi al P.C.R., prof. univ. dr. I. Benditer, prof. univ. dr. I. Hagiu.

Cartea de filozofie

Intr-un interviu acordat revistei **Orizont**, prof. Al. Tănase avansa ideea necesităţii unei activităţi critice **specializate** în domeniul filozofiei. De la Renaştere încoace, constata prof. Al. Tănase, dezvoltarea diferitelor domenii ale culturii a condus la diversificarea activităţii critice şi la specializarea acesteia : critică literară, critică muzicală, critică plastică etc., numai în ce priveşte filozofia nu se poate vorbi încă de o preocupare sistematică în acest sens. Credem că punctul de vedere exprimat de prof. Al. Tănase este de o stringentă actualitate. Se impune necesitatea ca, aşa cum există o critică literară, să existe şi o critică filozofică. Producţia de carte filozofică poate deveni şi ea obiect al evaluării critice riguroase. Bineînţeles că o asemenea activitate exclude din capul locului diletantismul. O activitate de o atare importanţă nu se poate întemeia decît în spiritul unui înalt profesionalism. Avem însă în cultura noastră filozofică atîtea nume care ar putea oficia cu probitate profesională şi intransigenţă morală, acest act cultural. Oricum, problema criticii filozofice rămîne o chemare demnă de toată atenţia.

★

De asemenea, în ce priveşte cartea de filozofie — un alt aspect care credem că prezintă interes este cel al cunoaşterii diferitelor curente şi direcţii de gîndire în contemporaneitate. Fapt care este în strînsă legătură cu traducerea lucrărilor reprezentative. Sub acest aspect credem că literatura filozofică s-ar cuveni să aibă o situaţie cît de cît asemănătoare cu literatura beletristică. In sensul că, aşa cum există colecţia „Romanul secolului XX", în care apar în traducere marile romane ale secolului nostru, la fel s-ar putea constitui o colecţie . . . „Filozofia secolului XX", în care să fie traduse lucrările reprezentative ale diferiţilor autori. Traducerile ar apare însoţite de ample studii introductive, care să opereze un riguros examen critic asupra ideilor filozofice respective. O asemenea colecţie a cărţii filozofice, asemănătoare cu „Romanul secolului XX", ne se pare utilă şi, prin urmare, posibilă.

Bine Doljul !

„Varietăţile" doljenilor au fost bine recepţionate pe toate lungimile de undă ale telespectatorilor, pentru care respectiva emisiune a constituit o nesperată surpriză. Fără inutile găselniţe sau complicaţii de altă natură, fără exces de comperaj şi fără fastidioasă montare, spectacolul a cucerit prin francheţe şi jovialitate, prin autenticitate şi ritm. Invocat într-un hazliu „prolegomene" al montării, spiritul lui nea Marin a prezidat cu încîntătoare degajare ansamblul, încît ne-am simţit, vorba ceea, ca la noi acasă, în această tele-ospeţie, . . . care gazdele ne-au întîmpinat cu pîinea şi sarea cîntecului rapsodic şi a modernei coregrafii. Un naist laureat în vreo patru concursuri internaţionale, un menestrel de prin părţile locului, al cărui nume îl ştim cu toţii, un oarecum anonim virtuoz al şuieratului armonic din degete, un elev al şcolii populare de artă, precum şi un recital de operetă au dat „varietăţilor" mult rîvnita varietate şi expresivitate.

Aceasta, inclusiv momentele umoristice, de brigadă artistică de agitaţie sau profesioniste, cu un text de o oltenească vervă, care ne-a mers drept la inimă. Dar, vorba celuia cu nea Marin, mai apucăm şi noi altădată asemenea text trufanda ?

Că ştim noi cine-l „mănîncă". In serie . . .

În cîteva cuvinte

„Andreescu a făcut parte dintr-o rasă de pictori dispărută aproape total şi a parcurs în scurta sa viaţa o epocă eroică a picturii, cînd virtuţiile artistului nu se demonstrau decît în faţa şevaletului. De aceea, poate, privind o pînză de Andreescu te întîmpină o gravă mustrare pentru atîtea erezii şi atîtea necuviinţe cîte comitem la adresa picturii". glăsuieşte, prosternat în faţa marelui său înaintaş, Corneliu Baba **(România literară)**. ● Ecaterina Oproiu pledează în **Cinema** pentru un film inspirat din viaţa Sofiei Nădejde pe care o consideră „contemporană cu viitorul". Noi pledăm aici măcar pentru aşezarea la casa din Sărărie a unui semn amintitor că acolo a fost redacţia **Contemporanului** şi gospodăria coanei Pica ● Regizorul Constantin Brehnescu, de la Teatrul pentru copii şi tineret din Iaşi, a plecat în Siria, la Damasc, pentru a organiza un teatru de marionete în această ţară. ● Ziua de 8 Martie e întîmpinată la Iaşi prin două expoziţii de pictură omagiale : o colectivă la „Victoria" şi triptycul Ileana Sănduleanu — Elena Lăpuşneanu — Mariana Baciu la Casa Universitarilor. Vizitatori şi admiratori, mai mult bărbaţi. ● E limpede că pe plan mondial asistăm la o recrudescenţă a cinematografului, filmul reciştigînd aderenţa maselor. Creşte producţia de filme, se înmulţesc sălile, urcă procentajul spectatorilor, element decisiv în aprecierea succesului. Şi la noi au fost lansate în ultimele luni 5—6 filme şi toate bune. O singură nedumerire privind distribuţia : în afara celor 20—30 de actori verificaţi şi solicitaţi la maximum în ultimii ani nu se mai nasc alţii ? Teatrele din provincie n-or fi avînd nimic de dat ? ● O lucrare bine documentată şi utilă (ca ghid) privind muzee şi monumente gălăţene a editat Comitetul de cultură şi educaţie socialistă al judeţului Galaţi. Autori : Corneliu Stoica, Ion Dragomir şi Mihalache Brudiu. Cu acest prilej ne reamintim că nu se pomeneşte nimic despre Natalia Negru deşi în Buciumeni-Tecuci se află casa ei.

N. IRIMESCU

Cronică de concert

Un concert simfonic de bună calitate la care şi-au dat concursul pianista Vanda Brauner, dirijorul Tiberiu Bera precum şi colectivul orchestrei simfonice „Moldova" din Iaşi. Programul a cuprins „Tarantela" de M. Negrea, „Concertul pentru pian în re minor" de W. A. Mozart şi „Simfonia neterminată" de F. Schubert. Un program serios şi de un înalt nivel.

Tarantela de M. Negrea a fost bine înţeleasă de orchestră şi dirijorul ei, desprinzînd din interpretare momente frumoase, sincere precum şi caracterul de mişcare al genului înnobilat de un conţinut muzical de autentică valoare.

Concertul pentru pian de Mozart în tălmăcirea pianistei Vanda Brauner a fost, credem, momentul de culme al serii. Muzica acestei minunate partituri, de un puternic dramatism, dar nu lipsită de acel spirit mozartian (teme nobile, surprize, înalte sensuri umane etc.) a fost redată cu fidelitate, interpreta înscriindu-se cu abilitate în stilul respectiv. In această interpretare am văzut o anumită maturitate, un mod superior de a înţelege lucrurile, calităţi care fac să se vorbească despre pianista Vanda Brauner la o altă scară. In succesiunea celor trei părţi ale concertului, subliniem cu satisfacţie modul în care Vanda Brauner, ne-a dezvăluit o paletă bogată în redarea de la amănunt la complex a muzicii. Ne-a impresionat de asemenea tonul, siguranţa şi forţa de interpretare.

Simfonia lui Schubert a fost redată cu competenţă de Tiberiu Bero. Corect totul, dar poate mai trebuia ceva . . .

V. SPĂTĂRELU

TELE...grame

Marile probleme ale celor mici

In întreaga lume publicaţiile de specialitate acordă un spaţiu prioritar emisiunilor pentru copii şi tineret. Diferite consfătuiri şi simpozioane internaţionale au căutat să generalizeze rezultatele obţinute şi să găsească cele mai bune căi de acces spre inimile şi minţile micilor telespectatori. ● Doctorul Piager reputat psihiatru din Elveţia a recomandat ca emisiunile pentru preşcolari să aibă un caracter educativ, cele pentru copiii între 6—10 ani — care se întorc obosiţi de la şcoală — să aibă un caracter distractiv, iar emisiunile pentru copiii mai mari — un caracter informativ. ● Principiul care ar trebui aplicat în emisiunile pentru tinerii telespectatori ar putea fi formulate astfel : **„Copiii sînt pur şi simplu oamenii care au trăit mai puţin timp ca noi** ● Televiziunea engleză a iniţiat un jurnal TV pentru copiii între 5—14 ani. Sondajele sînt relevatoare : 50% din telespectatorii potenţiali urmăresc emisiunea. ● Televiziunea educativă din S.U.A. încearcă să adapteze pe copii încă din cea mai fragedă copilărie la problemele cotidiene. Iată unul din titlurile unei emisiuni a genului : „Cum să nu-ţi fie frică atunci cînd mergi la doctor". (Pentru a-i linişti pe copii autorul este cel care suportă înţepăturile . . . injecţiilor).

Şi în ceea ce priveşte programele didactice se fac foarte multe. Se discută despre caracterul **complementar, suplimentar** şi **integral** al emisiunilor de teleşcoală (în acest domeniu aş vrea să remarc — fără a da amănunte — certele realizări ale televiziunii noastre în acest domeniu). Pentru a face ca micii telespectatori să fie nu numai spectatori ci şi participanţi, Televiziunea iugoslavă acordă unei anumite clase de la şcoli din toată ţara dreptul de a se ocupa de o temă dată timp de mai multe săptămîni. Elevii trimit televiziunii poezii, desene, cîntece, mici povestiri.

După cum se vede, problemele celor mici nu sînt numai mari dar şi foarte multe. Ele trebue rezolvate repede pentru că altfel cresc telespectatorii.

Şi-atunci apar alte probleme.

Alexandru STARK

Top Cronica RTv. Iaşi nr. 10

— secţia română —

1. **Dulce Românie** (M. Vintilă) — Mircea Vintilă ;
2. **Un mic cuvînt** (R. Oschanitzky) — Aura Urziceanu ;
3. **Scoica mută** (N. Moraru) — Icar ;
4. **Cînd băieţii ne privesc** (M. Dragomir) — Angela Similea ;
5. **Atlantida II** (E. Tunaru) — Experimental Quintet ;
6. **Ziua, ora clipa** (M. Ţeicu) — Olimpia Panciu & Marius Ţeicu ;
7. **De ce** (P. Magdin) — Dida Drăgan ;
8. **Ce frumos ştii tu să minţi** (Fl. Delmar) — Ioana Negrilolu ;
9. **Aş dori** (P. Creţu) — Cristal ;
10. **Populară** (G. Litvin) — F.F.N.

— secţia străină —

1. **Please Mr. Postman** — The Carpenters ;
2. **Love Hurt** — Nazareth ;
3. **Ne pleure pas, mammy** — Gill Marshall ;
4. **Now I'm Here** — Queen ;
5. **Angie Baby** — Helen Reddy ;
6. **January** — Pilot ;
7. **Tell Me Why** — Alvin Stardust ;
8. **Juke Box Jive** — The Rubettes ;
9. **Down, Down** — Status Quo ;
10. **Rock and rolla Kazdy zna** — Wojciech Skowronski + Blues & Rock.

Conştiinţa operei de cultură

(continuare din pag. 1)

După cum succesul lui „Danton" la Teatrul Naţional din Bucureşti demonstrează că dispunem deopotrivă şi de gîndirea regizorală şi de forţele actoriceşti pentru a realiza asemenea acte de cultură pe care publicul le primeşte nu numai cu comprehensiune ci şi cu entuziasm. Or, odată această stachetă depăşită, — nu avem motive să ne propunem ca repertoriul teatrelor noastre naţionale, obligate şi prin menirea lor culturală, să aspire numai la asemenea momente de vîrf ale creaţiei teatrale româneşti şi universale ?

O asemenea aspiraţie este necesară : ea oferă etalonul unei culturi, ea îi defineşte profilul şi ea constituie antidotul cel mai sigur împotriva mediocrităţii agresive sau calme care nu poate fi descurajată decît prin efortul de a avea gîndurile îndreptate spre înălţimile cunoaşterii şi ale frumosului.

file de arhivă

„Să să pună în lucrare"

Decana publicaţiilor româneşti de astăzi a împlinit 142 de ani. Este **Buletinul oficial al Republicii Socialiste România,** strămoşul său, **Buletin — gazetă oficială** purtînd, pe numărul 1, data de 8 decembrie 1832. Îi căutăm la arhive actul de naştere şi aflăm că Sfatul extraordinar al Ţării Româneşti „luînd în băgare de seamă trebuinţa ce este de a se întocmi un buletin pe seama statului, prin care să publicuiască toate cele din partea obşluirii acestui Principat : puneri la cale, hotărîri, porunci care trebuie să fie ştiute de obşte, s-au hotărît ca acest buletin să să pună în lucrare (...)". Numărul 1 a apărut cu titlul : **Buletin gazetă administrativă,** iar începînd cu numărul 2, i s-a spus : **Buletin-gazetă oficială.** Următoarele schimbări de nume : 1847 — **Buletin oficial al Principatului Ţării Româneşti ;** 1848 — **Foae ofiţială pentru secfestre şi licitaţii ;** 1853 — **Buletinul oficial ;** 1859 — **Monitorul oficial al Ţării Româneşti ;** 1862 — **Monitorul, jurnal oficial al Principatelor Unite** (titlu luat prin contopirea cu **Monitorul oficial al Moldovei) ;** 1868 — **Monitorul, jurnal oficial al României ;** 1884 — **Monitorul oficial ;** 1949 — **Buletinul oficial al Republicii Populare Române ;** 1965 — **Buletinul oficial al Republicii Socialiste România.**

Primul conducător al Buletinului a fost Ion Heliade Rădulescu, după care au urmat, între alţii : P. S. Aurelian, A. Zane, N. Ghica, I. A. Cantacuzino, N. T. Orăşianu, Scarlat Orăscu, Vintilă C. A. Rosetti. S-a tipărit, pe rînd, la tipografiile : Eliada, Curţii, Colegiul Sf. Sava, Naţionala şi, din 1863, la imprimeriile statului. În primii ani Buletinul a folosit literele chirilice, apoi alfabetul de tranziţie şi, de la 2 ianuarie 1860, literele latine. Primele numere au avut un tiraj de 200 de exemplare, care se împărţeau gratuit, autorităţilor.

Ion MUNTEANU

9 martie

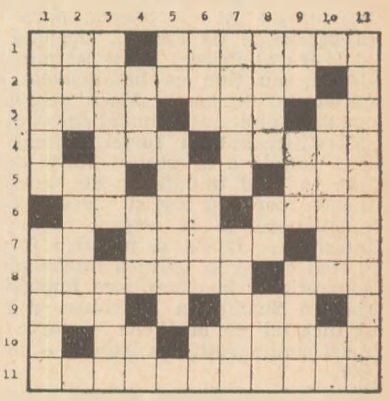

ORIZONTAL : 1. Candidaţii săi îi vom vota (abr. uz.) . . . — . . . la 9 martie ; 2. Referitor la alegerile de deputaţi ; 3. „Am o ţară şi-i a mea" şi „Cîntec pentru partid" sînt două din compoziţiile sale — „Patrie cu viitor de aur" de L. Profeta — Fruntaş ; 4. A prezentat ciclurile „Candidaţii F.U.S. — candidaţii poporului" şi „Oameni şi fapte pentru care votăm" (abr. uz.) — Împreună cu A. Andriţoiu a realizat compoziţia corală „Patria" ; 5. Mame (arh.) — Din neamul oscilor — Rîu în Suedia ; 6. De la cea de 18 ani cetăţenii României primesc drept de vot — Caracteristică a votului în patria noastră ; 7. Circumscripţiile 2 şi 3 ! — Pămîntul patriei iubite în creaţia lui I. Chirescu — M ! ; 8. Ales în Marea Adunare Naţională sau în consiliul popular — Vot pentru ; 9. Fluviu de coastă în Italia — Apel pe fir ; 10. În urnă ! — Cel de iniţiativă al deputatului ; 11. Perioadă pentru care este ales organul suprem al puterii de stat.

VERTICAL : 1. Cu drept de vot egal cu bărbaţii — Construirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate ; 2. Pasăre — Compozitorul ariilor „Odă patriei" şi „Drag mi-e cîntul omului" ; 3. Cel al votului este garantat — Dat . . . în coacere ; 4. O mai veche cupă sportivă (abr.) — Acum, în Moldova — Noi ! ; 5. La candidatură ! — Îndemn în temă ; 6. Ţinut — Casa plantelor — Scule ! ; 7. Măreţ — Întîlnirile candidaţilor cu alegătorii în campania electorală ; 8. Loc de vot pentru călători — Înscrise în buletin ! — Călit ! ; 9. Dînsul — Excrescenţă — . . . Popovici, compozitorul poemului pentru solist şi orchestră „Patria mea" ; 10. A arăta entuziasmul prin urale — Ion Roată ; 11. Atmosfera zilei de 9 martie.

Dicţionar: Elf, Esi, Uli, Cut.

Viorel VÎLCEANU

SPORT

SOARE ÎN CĂLIMARĂ...

În prima zi de fotbal a anului, am ieşit pe stadioane ameţiţi, precum gîzele domnului, de un soare generos. Etapa a fost frumoasă, cu multe goluri, şi cu surprize (**Sportul studenţesc** a surclasat pe **Steagul roşu** chiar la poalele Tîmpei, iar **F. C. Galaţi** a început să „ciupească" puncte în deplasare). La **Steaua** se văd roadele muncii sistematice şi pasionate a lui Teaşcă, cel jumătate om, jumătate fes, dar în totul un ghem de inteligenţă fotbalistică. Să sperăm că va rămîne la această echipă cîţiva ani şi că-i va fi apărată autoritatea în faţa fotbaliştilor moftangii care l-au alungat mereu de la un club la altul. Acum ori niciodată Teaşcă trebuie lăsat să demonstreze dacă poate sau nu face ceva cu adevărat bun pentru fotbalul românesc.

La Politehnica s-a schimbat conducerea clubului, au fost înlăturaţi nişte oameni care se gîndeau mai mult la ei decît la interesele echipei. Să vedem ce se va alege. Echipa e, deocamdată, cam firavă, apărarea se bîlbîie, atacul nu are nerv, halfici îi lipseşte o concepţie de joc constructiv. Cum se va descurca Oană în focul mistuitor al returului nu putem ghici. Sigur, e că-i va fi extrem de greu. Şi nu numai lui, ci şi nouă celor cu suferinţa duminicală. Prima etapă ne-a impus atenţiei un nume nou : Doru Ionescu : mic, îndesat, bătăios, lucid. Introdus de Oană după pauză, a dat gol de la prima întîlnire cu un balon de divizia A. Să fie acesta semnul şi acesta omul care va determina o trezire din amorţeală ? Noi o dorim din toată inima, dar cînd ne amintim că în echipă mai e şi Anton, îndoieli tăioase ne străbat din cap pînă-n picioare.

De aceea zic : hai, mai bine, despre volei să vorbim — că fetele de la Penicilina ne mai aduc, din cînd în cînd, soarele în călimară şi cerneala se face ca mierea şi curge în faguri de laudă. Voleiul feminin are la Iaşi grădină înflorită prin care umblă fetele lui Roibescu în straie de zefir şi-n conduri de rouă. Numai că federaţia face ce face şi le duce să joace peste tot, în faţa unui public ce le priveşte cu ochi de spini, cînd ele au dreptul la cu totul altceva. Dar vine turneul de la Iaşi şi atunci vor fi zile de sărbătoare şi pentru noi.

Prietenii iugoslavi i-au pus la colţ pe handbaliştii de la Steaua, campionii noştri. Nu ni s-a întîmplat de multă vreme o asemenea păţanie, dar cu Gaţu bolnav, cu Tudosie obligat să joace cu o singură mînă, cu un Birtalan în zi proastă, era de aşteptat să plecăm fruntea. Deşi aş zice că o echipă campioană trebuie să aibă rezerve de o valoare apropiată cu titularii. Băieţii mai au totuşi o şansă : să cîştige în deplasare. Prestigiul internaţional al handbalului nostru o cere.

I.

AUTORI: COPIII!

Revista „Cronica" organizează concursul Autori : copiii ! la care pot participa copii între 5 şi 14 ani. Se primesc desene, poezii, povestiri, interviuri, reportaje — cu o tematică variată — pînă la data de 15 mai 1975, la sediul revistei. Lucrările premiate vor fi publicate în numărul închinat Zilei internaţionale a copilului. Se vor acorda premii în cărţi şi abonamente la revista „Cronica".

ÎN SPIRITUL securităţii pe continent

Transformarea Europei într-o zonă unde să nu mai fie cu putinţă dezlănţuirea unui nou război mondial şi unde să se statornicească trainic buna vecinătate, încrederea şi colaborarea rodnică între state şi popoare — acesta este obiectivul efortului de a se realiza securitatea continentului. Atît doctrina juridico-politică modernă, cît şi practica internaţională învederează că atingerea acestui obiectiv reclamă instaurarea în viaţa continentului nostru a unor relaţii noi, bazate pe respectarea deplină a principiilor independenţei şi suveranităţii naţionale, egalităţii în drepturi, neamestecului în treburile interne şi avantajului reciproc.

Din recunoaşterea acestor principii decurge, ca un corolar firesc, de însemnătate primordială, **necesitatea eliminării pentru totdeauna din relaţiile intereuropene a practicilor politicii de forţă şi de ameninţare cu forţa, sub orice formă de manifestare.** În acest sens, la Conferinţa pentru securitate şi cooperare în Europa, pe baza propunerilor prezentate de România, a fost adoptat prin consens, de către statele participante, **angajamentul de a nu recurge la folosirea forţei armate sau la ameninţarea cu forţa.** Este unul din primele capitole, în vasta problematică a conferinţei, care îşi găseşte finalizare — fapt revelator în ce priveşte atenţia acordată materializării acestei idei de frontispiciu a securităţii europene. Această prevedere face parte dintr-un ansamblu de măsuri prezentate de România la conferinţă şi acceptate de alte ţări participante, în scopul de a face efectivă nerecurgerea la forţă şi la ameninţarea cu forţa. Astfel, a fost adoptat angajamentul statelor participante de a face efectivă prin toate căile şi a da expresie prin toate formele adecvate obligaţiei de a nu recurge la folosirea forţei sau la ameninţarea cu forţa, de a depune eforturi pentru a reglementa prin mijloace exclusiv paşnice diferendele dintre ele, de a se abţine de la orice manifestare de forţă şi de la orice act de constrîngere economică îndreptate împotriva suveranităţii altui stat participant. De asemenea, participanţii au convenit asupra angajamentului de a promova prin toate mijloacele adecvate un climat de încredere şi respect între popoare, care să excludă propaganda de război sau de folosire a forţei.

Într-adevăr, excluderea forţei şi ameninţării cu forţa din relaţiile intereuropene, traducerea consecventă în viaţă a acestui principiu reprezintă cerinţa sine qua non a edificării unui sistem trainic de securitate europeană. Aceasta decurge ca o concluzie fundamentală din întreaga experienţă a istoriei universale, inclusiv din însăşi istoria acestui continent. O experienţă milenară a arătat concludent că, în pofida pretenţiilor adepţilor ei, politica bazată pe forţă nu a adus popoarelor securitate ; dimpotrivă, a subminat-o, i-a adus grave prejudicii şi nu arareori a împins lucrurile spre războaie sîngeroase. Lozinca pe cît de veche, pe atît de falimentară : „si vis pacem, para bellum" (dacă vrei pace, pregăteşte-te de război), sloganul atribuit regelui Frederic al II-lea al Prusiei „Gott ist mit den stärkeren batallionen" (Dumnezeu ţine cu batalioanele cele mai puternice) ; cuvintele lui Bismarck „Macht geht vor recht" (forţa trece înaintea dreptului — sînt numai cîteva din formulele care încercau să justifice, **în baza forţei,** politica de dominaţie, de nesocotire brutală a dreptului altora, de impunere a propriei voinţe în mod unilateral ,de agresiune şi anexiune. Şi asemenea teorii au fost şi mai sînt vehiculate, în unele cercuri reacţionare, şi în secolul nostru. Se ştie că în perioada interbelică, teoria şi practica forţei şi-au găsit o expresie şi mai cinică în politica fascismului hitlerist şi mussolinian, concretizată în agresiunea împotriva Abisiniei, în intervenţia din Spania, în Anschluss şi în acordul de la München şi dictatul de la Viena — toate antecedente ale celei mai mari conflagraţii din istorie — cel de-al doilea război mondial.

In lumina acestei amare experienţe istorice este firesc ca să-şi fi croit drum ideea necesităţii de a se pune capăt politicii de forţă, de a se înlocui doctrina „dreptului forţei" cu aceea a „forţei dreptului". Este meritul incontestabil al socialismului de a fi iniţiat bătălia decisivă pentru transformarea relaţiilor internaţionale, dominate de „dreptul celui mai tare" — adevărată lege a junglei — în raporturi corespunzătoare unor naţiuni egale în drepturi. Propunerile supuse Conferinţei general europene de la Geneva izvorăsc din poziţia bine cunoscută a partidului şi statului nostru, potrivit căreia înfăptuirea securităţii europene presupune înfăptuirea unui sistem de angajamente clare, ferme şi precise din partea tuturor statelor, de natură să ofere fiecărui popor garanţia reală şi deplină că se poate dezvolta liber şi independent, la adăpost de orice agresiune, ingerinţă sau presiune din afară, de orice tentativă, de a se încălca dreptul său imprescriptibil de a-şi hotărî singur destinele, căile dezvoltării sale. În legătură cu aceasta, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** sublinia : **„Am acordat şi acordăm o importanţă deosebită asumării de către toate statele europene a angajamentului de a renunţa la forţă şi la ameninţarea cu forţa în soluţionarea problemelor dintre ele. Viaţa demonstrează că este în interesul tuturor popoarelor europene şi al întregii lumi să se pună cu hotărîre capăt forţei în soluţionarea diferitelor probleme, să se acţioneze pe calea tratativelor, pe calea înţelegerii directe dintre state, ceea ce corespunde intereselor fiecărui popor, progresului social şi păcii în lume".**

Numeroşi delegaţi sprijinind propunerile româneşti au subliniat caracterul novator al acestora şi importanţa lor deosebită pentru stabilirea bazei principiale a relaţiilor dintre statele participante. A fost evidenţiat, de asemenea, faptul că ele exclud pătrunderea şi menţinerea de trupe pe teritoriul altui stat participant fără acordul liber al acestuia, precum şi alte acte de folosire a forţelor armate împotriva altui stat participant şi, în primul rînd, invazia şi atacul asupra teritoriului său.

Astfel, ideile propuse de România privind măsuri destinate să facă efectivă nerecurgerea la forţă şi la ameninţarea cu forţa au devenit un bun al întregii conferinţe, un element fundamental al concepţiei care decurge din hotărîrile acesteia cu privire la edificarea securităţii şi dezvoltarea cooperării pe continent.

Radu SIMIONESCU

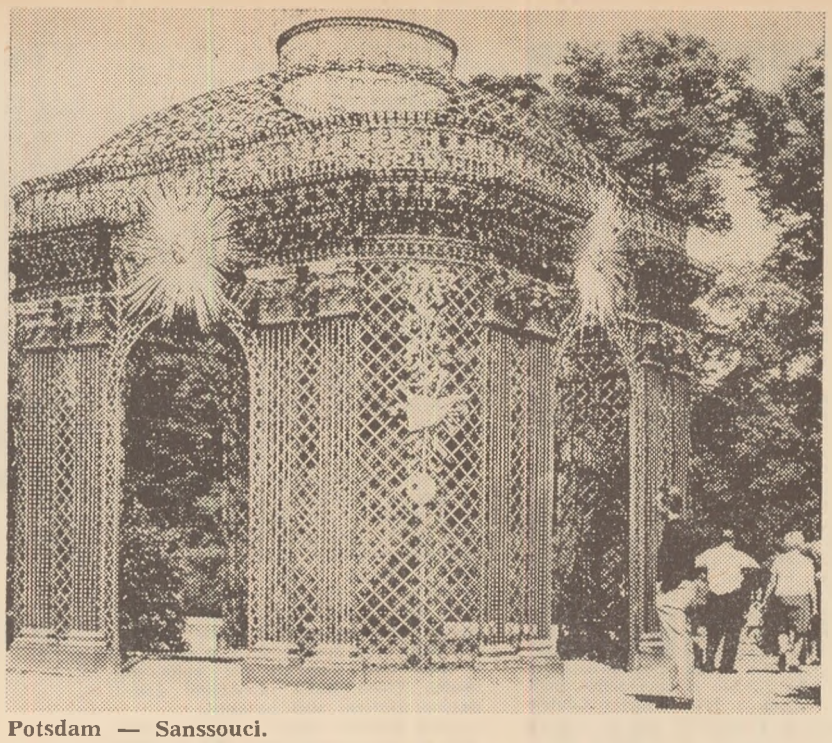

Potsdam — Sanssouci.

Fragmente dintr-un jurnal

BERLIN

Început de decembrie 1974. La Bucureşti sînt zece grade ; într-un parc, se joacă tenis. Cum va fi timpul la Berlin, unde la 5 decembrie începe Conferinţa **Tradition und Gegenwart der Rumänistik in der D.D.R.** ? Avionul de Berlin pleacă la 8 fără un sfert, de la Otopeni. Decolarea navei argintii, un turboreactor, se produce fără nici o întîrziere. Cu colegii de la Bucureşti şi Cluj, — schimb de impresii. Dialogul polarizează, la un moment dat, spre Romul Munteanu, care povesteşte ceva nostim. După două ore şi patruzeci de minute vom fi la Berlin. Plafonul de zbor : nouă mii de metri. Sub noi, imensităţi de puf şi platină cu irizări fantastice. E ciudat să simţi că nu „eşti cu capul în nori", ci mult deasupra norilor, într-o superbă revărsare solară.

Berlin. Avionul coboară lin. Timp umed. În jurul aeroportului bălţi, terenuri plate, clădiri în construcţie, elevatoare. Ne întîmpină Mihail Diaconescu, tînăr energic, lector român la „Humboldt Universität" şi asistenta germană Larisa Dobrotziwer, înaltă, prezentabilă. Păr neted, cu cărare. Vorbeşte admirabil româneşte. Cu un autocar al Universităţii se face transportul în oraş. Fără multă introducere, începe vizita prin capitală : **Alexanderplatz, Unter der Linden, Pergamon Museum** (cu foarte interesante colecţii arheologice asiro-babiloniene, mai spectaculoase decît acelea de la Luvru), **Muzeul de istorie a Germaniei** şi alte obiective. Prima impresie frapantă, — aproximativ nouă din zece edificii sînt noi. Stil modern, linii drepte, oţel, beton, sticlă, elemente decorative din ceramică, marmură şi aluminiu, străzi foarte largi, o geometrie citadină de oraş îndreptat spre secolul XXI. Dejun la restaurantul grandiosului Interhotel „Stadt Berlin", cu aproape patruzeci de etaje. Iarăşi vizite, apoi cină şi repaos într-o staţiune pitorească, la Bad-Saarow, cu vedere spre un lac (Seeblick). Sîntem la oarecare altitudine, într-un ţinut cu conifere, la vreo şaptezeci de kilometri de Berlin. Vilă tipică de munte. În micul restaurant, locuitori din Bad-Saarow stau la taifas în faţa paharelor cu bere.

La 4 dec., vizită la rectoratul Universităţii. Conversaţie cu directorul protocolului. Cîteva date. Frecventează cursurile 12.000 de studenţi, alţi 2.000 sînt la „fără frecvenţă". Durata cursurilor : patru ani şi jumătate. Limba română se studiază paralel cu o a doua limbă. Ni se spune că profesoara Rita Schober, care predă româna, fiind bolnavă, nu va putea fi prezentă la Conferinţa de romanistică. Ne interesăm de academicianul Werner Bahner şi de prof. dr. Werner Draeger, specialişti în domeniul culturii române.

În oraş, am văzut casa în care a locuit Engels. La Universitate şi la Biblioteca Universităţii (în alt edificiu), inscripţii precizează că acolo a lucrat Lenin. Pe statuia din bronz a lui Humboldt, din faţa Universităţii, se poate citi : „... **Al doilea descoperitor al Cubei ...**" Prin sălile grandiosului edificiu al Universităţii au răsunat paşii lui Kogălniceanu şi Eminescu, foşti studenţi la Berlin. Se păstrează, în oraş, casa în care a locuit Caragiale. Limpedele rîu, Spree, pe care trec remorchere cu şlepuri, îmi aminteşte de **Remember,** de straniul sir Aubrey de Vere, de Matei I. Caragiale. Împreună cu Mihail Diaconescu, fac o scurtă vizită la redacţiile revistelor **Sinn und Form** şi **Sonntag.** La memorialul **Den Opfern des Fascismus und Militarismus,** în centrul capitalei, are loc ceremonia schimbării gărzii. Interiorul edificiului e sobru, adecvat reculegerii. Flacără perpetuă, marmură şi flori ...

După amiază, ceaţă, cer umed. Călătorie cu multe schimbări (Ringeisenbahn, tramvai, autobuz) la Potsdam, la 35 km. Încasatoarele de la trenul de centură cu uniforme albastre cu epoleţi aurii şi bonete grena. Pe parcurs, funcţionari politicoşi fac controlul paşapoartelor. Peisaj colorat. Păduri de brad şi mesteceni, bălţi, lanuri cu grîu verde. În sate, copiii vin la şcoală cu bicicleta. Se văd numeroase turnuri de fabrici. Pe la orele trei, dejun la Potsdam, localitate care a supraviţuit violenţei războiului. Împrejur, lacuri întinse. De la gară, printr-o pădure de brad, o şosea în pantă duce spre centru. Ceva similar cu Sinaia noastră, dar la altitudine mai joasă. Clădiri **vieux style,** cu trei-patru etaje ; vreo patruzeci de mii de locuitori. Sîntem conduşi în parcul şi complexul Cecilienhof ; impresionează jocul de bîrne şi olane ; 144 camere, stil rustic englezesc. În sala de mese, splendidă **boiserie** de stejar. Vechiul parc de stejar, cu numeroase alei, pluteşte parcă într-o lumină vînătă, cernută prin ceaţă. Ca şi la Berlin, se fac pregătiri pentru Anul Nou. În centru, pe un brad de vreo cincisprezece metri, au înflorit sute de becuri. În magazine, copiii cumpără lumînări ornamentale, colorate.

Cel mai atrăgător obiectiv la Cecilienhof (palat construit de Wilhelm al II-lea între 1913—1916 pentru soţia sa, Cecilia) rămîne sala în care s-a semnat în 1945 acordul de la Potsdam. Toate detaliile sălii, o mare masă rotundă, steagurile puterilor semnatare, fotoliile — au rămas neschimbate. Mai vechiul palat **Sanssouci** al lui Friedrich se află într-un alt colţ al oraşului, pe o colină. Parc întins, brazi, jocuri de apă, statui (între care aceea a lui Friedrich, fostul rege al Prusiei), plantaţii de flori în terase în faţa palatului din secolul al XVIII-lea, imitat după cel de la Versailles. Însă totul e aici de dimensiuni mai mici. Pot fi văzute colecţii de artă, apartamentul lui Voltaire (invitatul lui Friedrich) ; îndărătul palatului, în hemiciclu, un frumos peristil ca acela de la intrarea la catedrala Sfîntului Petru din Roma, — iarăşi mult mai mic. Din nou în gară la Potsdam. Mă simt obosit de drum. Plouă, e vînt.

5 decembrie. Spre ziuă, vînt puternic. De la etajul 32 al monumentalului hotel „Stadt Berlin", privesc străzile ude în lumina difuză a zorilor. Adaug cîteva detalii comunicării mele pentru conferinţa de romanistică. La orele 9, întîlnire la rectoratul Universităţii cu profesorii Hans Dieter Paufler (prorector), Johannes Klare, Horst Heintze şi alţii. Cafea, coniac, dulciuri — discuţii. Ne aflăm printre romanişti, specialişti în franceză, spaniolă, italiană şi cunoscători ai culturii române. La ora 11, începe prima şedinţă în sala Senatului. Plouă, vîntul continuă. Prin ferestrele mari se vede vîrful unei clădiri monumentale, cu acoperiş din aramă verde, patinată. Opera din Berlin. Astă seară, vom asista la spectacolul cu **Mireasa vîndută.** Profesorul Werner Draeger, cu care am onoarea să prezidez şedinţa de deschidere, îmi vorbeşte de România, de Caragiale şi Eminescu la Berlin.

Comunicări interesante, cu participare română şi germană ; la tribuna se succed, în ordinea indicată de program (alternînd cu colegii germani) Const. Ciopraga, Camil Mureşan, Gr. Brâncuşi, Teodor Hristea, I. D. Lăudat, Mihail Diaconescu, Ion Rotaru şi Romul Munteanu. Printre profesorii germani de la Berlin, Leipzig, Dresda — reuniţi cu prilejul a şapte decenii de la întemeierea seminarului de română la Berlin — se remarcă Werner Bahner, Werner Draeger, Eugen Seidel, Klaus Bochmann şi alţii care abordează probleme de istorie, limbă şi literatură.

În pauză convorbiri cu consilierul cultural Const. Georgescu şi ataşatul cultural Ion Lupu, de la Ambasada R.S.R. la Berlin. La ora 13, dejunul (într-o sală cu nume latinesc : „Mensa") oferit de prorector. Rectorul Universităţii, prof. dr. Wirzberger, e plecat în străinătate. Alocuţiuni şi toasturi. Participă vreo douăzeci şi cinci de invitaţi, între care profesorii Draeger, Heintze, Seidel, unii cu soţiile.

Programul conferinţei continuă după amiază şi mîine toată ziua. În răgazul de după dejun ies în oraş, avînd călăuză pe Angelika Teichmann, studentă. Foarte volubilă, surîzătoare, inteligentă deschisă. Vorbeşte foarte corect româneşte. A fost la cursurile de vară de la Sinaia. La Berlin studiază cu zel româna. Ploaia se transformă în măzăriche.

Seara, la hotel, în cameră, consult nişte ghiduri. În program figurează o vizită la Dresda. Faimoasele galerii de artă de la Dresda ! Un post al radiodifuziunii din R.D.G. transmite o compoziţie de Anatol Vieru, după care urmează corul „Madrigal" ... Cîteva minute mă simt în ţară.

La 7 decembrie, dimineaţa, sînt la aeroport. Plec singur la Paris. M-a condus din partea gazdelor cu Esbahnul, o studentă, Karla Schweineberg, deosebit de amabilă, timidă, tăcută. La 9 jumătate trebuie să plece avionul. Timpul e liniştit. Cumpăr de la un stand de „Souvenirs" mici amintiri. Trimit ilustrate acasă şi la prieteni.

Const. CIOPRAGA

CRONICA
săptămînal politic-social-cultural

Colegiul de redacţie : LIVIU LEONTE, redactor şef, ANDI ANDRIEŞ, redactor şef-adjunct, N. BARBU, redactor şef-adjunct, ŞTEFAN OPREA, secretar general de redacţie, VASILE CONSTANTINESCU

Redacţia şi administraţia : Iaşi, str. V. Alecsandri nr. 8 ; telefoane : 11430, 15847.

Tiparul : Întreprinderea Poligrafică Iaşi, str. V Alecsandri nr. 6.